BİR BAKIŞTA

ŞEHİR ENDEKSLERİ

Şubat 2024

BİR BAKIŞTA ŞEHİR ENDEKSLERİ

YAYIN NO
25

ISBN NO
978-625-8164-20-6

YAYIN YILI
Şubat 2024

EDİTÖR
Büşra İnce

YAZARLAR
Feyzanur Kasap
Melike Tozlu

MİZANPAJ
Feyzanur Kasap

KONSEPT TASARIM
Baht. Design Studio

Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları
Adres: Sarıdemir Mah. Ragıp Gümüşpala Cad. No: 10
Fatih / İstanbul 34134
T: 0212 402 19 00
F: 0212 402 19 55
info@mbb.gov.tr
marmara.gov.tr
mbbkulturyayinlari.com

Yayıncı Sertifika No: 15668

Bütün yayın hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılan kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz.

İÇİNDEKİLER

Sunuş 01
Giriş 02
Veriden Endekse Giden Yol 04
Endeksler Bize Ne Vadediyor?....07
Endeks Üretim Süreçleri 09
Endeks Bilgi Kartı Açıklaması 13
Global Power City Index / Küresel Güç Şehir Endeksi 14
Global Liveability Index / Küresel Yaşanabilirlik Endeksi 15
Sustainable Development Goals Index / Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Endeksi 16
Global Innovation Index / Küresel İnovasyon Endeksi 17
Human Development Index / İnsani Gelişmişlik Endeksi 18
Better Life Index / Daha İyi Yaşam Endeksi 19
Global Hunger Index / Küresel Açlık Endeksi 20
Global Residential Cities Index / Küresel Konut Fiyatları Endeksi 21
Mercer Quality of Living Survey / Mercer Yaşam Kalitesi Araştırması 22
The Arcadis Sustainable Cities Index / Arcadis Sürdürülebilir Şehirler Endeksi 23
Safe Cities Index / Güvenli Şehirler Endeksi 24
Sustainable Cities Index / Sürdürülebilir Şehirler Endeksi 25
Innovation Cities Index / İnovasyon Şehirleri Endeksi 26
The Global Urban Competitiveness Report / Küresel Kentsel Rekabet Edebilirlik Raporu ...27
The Global Financial Centres Index / Küresel Finans Merkezleri Endeksi 28
Global Cities Index / Küresel Şehirler Endeksi 29
Global Talent Competitiveness Index / Küresel Yetenek Rekabet Edebilirlik Endeksi 30
Global Connectedness Index / Küresel Bağ Kurma Endeksi 31
Digital Cities Index / Dijital Şehirler Endeksi 32
Numbeo Quality of Life Index / Numbeo Kentsel Yaşam Kalitesi Endeksi 33
Expatistan's Cost of Living Index / Expatistan Yaşam Maliyeti Endeksi 34
Social Progress Index / Sosyal Gelişim Endeksi 35
Legatum Prosperity Index / Legatum Refah Endeksi 36
Happy City Index / Mutlu Kent Endeksi 37
Urban Mobility Innovation Index / Kentsel Hareketlilik Yenilikçilik Endeksi 38
Veri ve Teknoloji Merkezi 39
Kaynakça 40

SUNUŞ

Kentlerimizin daha yaşanabilir, sürdürülebilir ve rekabetçi olmaları hedefiyle, yerel yönetimler toplumsal katılımı ve şeffaflığı teşvik eden stratejilere ağırlık vererek kendilerini sürekli güncellemektedir. Yerel yönetimlerin çalışmalarının kentsel yaşama ilişkin somut karşılığını görmek ve karşılaştırmalı durumlarını analiz etmek için önemli yöntemlerden biri de endekslerdir. Bu amaçla farklı alanlarda ölçüm yapan, her birinin kendine özgü metodolojisi bulunan çeşitli şehir endeksleri oluşturulmuştur.

Marmara Belediyeler Birliği Veri ve Teknoloji Merkezinin hazırladığı bu raporda ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlar olmak üzere üç başlıkta ele alınan endeksler, kentlerimizin güçlü yönlerini ortaya koyma ve gelişim alanlarını belirleme noktasında rehberlik etmeyi amaçlamaktadır.

Her bir endeks, kendi metodolojisi ve odak noktasıyla birlikte, kent yönetimi açısından kritik öneme sahip olan birçok kriteri ele almaktadır. Bu yönüyle hedeflerimize ulaşmamızı desteklemekte ve daha yaşanabilir şehirler için gerekli stratejik adımları atmamıza katkı sağlamaktadır.

Ülkemizin yerel yönetimlerinin, uluslararası düzeyde daha etkin bir şekilde karşılaştırılabilmesine olanak sağlamak amacıyla hazırlanan bu rapora katkı sunan arkadaşlarıma teşekkür ederim. Umarım sunulan bilgiler, belediyelerimizin sürdürülebilirlik ve kentsel yaşam kalitesi gibi öncelikli konularda veri temelli kararlar almalarına katkı sağlar.

M. Cemil Arslan
Marmara Belediyeler Birliği Genel Sekreteri

GİRİŞ

Son yüzyılda dünya genelinde görülen kentleşme trendi Türkiye'de de benzer bir şekilde devam etmektedir. 2022 yılına ait TÜİK verileri ve sürdürülebilir yeni kır-kent tanımına göre Türkiye nüfusunun %67,9'u yoğun kent, %14,8 orta yoğun kent olarak sınıflandırılan yerleşim yerlerinde ikamet etmektedir.[1] Bu hızlı kentleşme, şehirleri büyüme ve gelişme yolunda önemli oyuncular hâline getirirken aynı zamanda bir dizi karmaşık sorunu da beraberinde getirmektedir. Kentler hızlı nüfus artışları, süratli kentleşme ve planlama eksiklikleri, orantısız ekonomik büyüme karşısında artan gelir eşitsizlikleri gibi sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Bu problemlerin yanında son dönemde üst üste yaşanan krizler sonucunda giderek artan göçler ile tahminlerin ötesinde bir hızla büyüyen şehirler artık daha karmaşık sorunlarla başa çıkmak zorundadır.

Şehirlerin günümüzde karşı karşıya kaldığı çok yönlü sorunlara etkili çözümler üretmek genellikle çok taraflı bir yaklaşımı, derinlemesine bir analiz sürecini, kapsamlı bir sentez oluşturmayı ve planlamayı gerektirir. Şehirler, bu karmaşık sorunlarla başa çıkmak adına sürdürülebilir, kapsayıcı ve uzun vadeli stratejilere ihtiyaç duymaktadır. Bu çerçevede şehir yönetimleri ancak bütüncül planlamalar, şeffaf, demokratik yönetim süreçleri, katılımcı uygulamalar, fayda sağlayan teknolojik araçlar ve inovatif yaklaşımlara zemin hazırlayan platformlar aracılığı ile paydaşları bir araya getirerek ve küresel örneklerden ders çıkararak bu zorlukları aşabilir ve şehirlerini geleceğe taşıyabilirler.

Her şehir kendine özgüdür ve bu nedenle çözümler de özelleştirilmiş olmalıdır. Ancak genel olarak, şehirlerin sorunlarına etkili çözümler, tüm paydaşların ihtiyaçlarını dikkate alan ve her yönüyle sürdürülebilirliği ön planda tutan stratejilerle mümkün olacaktır. Bu noktada şehir endeksleri, şehirlerin performanslarını değerlendirmede ve karşılaştırmada kullanılan önemli araçlardandır. Şehirlerin güçlü ve zayıf yönlerini belirleme, politika yapıcılara rehberlik etme ve toplulukları bilinçlendirme konularında kritik bir rol oynayabilirler. Bu endeksler ayrıca Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'na ulaşılmasına ve yaşanabilir bir gelecek inşasına katkı sağlayabilirler.

Kentsel yaşamın farklı yönlerini değerlendirmek üzere genellikle ekonomik güç, yaşam kalitesi, sürdürülebilirlik, inovasyon gibi ana temalar ve kategoriler kullanılmaktadır. Bu rapor da anlatımı kolaylaştırmak amacıyla bahsedilen göstergeleri tematik olarak "ekonomik odak", "sosyal odak" ve "çevresel odak" üst başlıkları altında toplamıştır. Şehirler hızlı kentleşmenin, kültürel çeşitliliğin ve teknolojik gelişmelerin merkezindeki konumlarıyla sürekli bir değişim ve gelişim içerisindedir. Bu dinamik ortamda, şehirlerin performansını somut verilere dayanarak ölçmek ve karşılaştırmak, sürdürülebilir kalkınma, yaşanabilirlik ve kentsel yaşam kalitesi gibi konular açısından oldukça önemlidir.

Çeşitli endeksler ve değerlendirme araçları, şehirlerin güçlü yönlerini belirlemek, zayıflıklarını anlamak ve kaynakları verimli kullanarak daha iyi bir gelecek inşa etmek amacıyla kullanılmaktadır. Şehir endeksleri, şehirlerin güçlü ve zayıf yönlerine ilişkin içgörü sağla-

[1] Kent-Kır Nüfus İstatistikleri. (2022, Mayıs 11). Türkiye İstatistik Kurumu. https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Kent-Kir-Nufus-Istatistikleri-2022-49755. Erişim tarihi: 03.01.2024.

yarak politika yapıcıların, araştırmacıların ve halkın bilinçli kararlar almasına ve karşılaştırmalar yapmasına olanak tanımaktadır. Şehirlerin birbirleriyle nasıl kıyaslandığına dair fikir edinmek ve iyileştirmeye açık alanları ortaya koymak açısından değerlidir.

Farklı endeksler farklı konulara odaklanabilir, bu da farklı metodolojilere ve amaçlara sahip çeşitli şehir endekslerinin ortaya çıkmasını sağlar. Bu rapor, küresel çapta yaygın olarak kullanılan şehir endekslerini ele alarak her birinin odaklandığı tematik alanları, değerlendirme kriterlerini ve kullanılan yöntemleri göstermektedir. Bu çalışma kapsamında bilgi kartlarıyla sunulan endeksler, sosyal, ekonomik ve çevresel başlıklar altında toplanarak şehirlerin genel performansını anlama ve karşılaştırma konusunda kapsamlı bir bakış sunmaktadır. Kartlarda endekslerin açıklaması, yayınlayan kurumların isimleri, odaklandığı kriterler, metodolojisi, göstergeleri (gösterge sayısı yüksek olan endekslerde ise tematik olarak verilen gösterge kategorileri), kapsamı ve raporlama sıklığı ele alınmıştır. Ayrıca, Türkiye'den şehirlerin bu endekslerdeki performanslarına değinilmiş, açık kaynaklarda bulunan puanlama ve sıralama bilgilerine yer verilmiştir (Kartlarda yer alan bilgilerin detaylı açıklaması için 13. sayfada yer alan 'Endeks Bilgi Kartları Açıklaması' incelenebilir).

Bu rapor, şehirlerin sürdürülebilir gelişim yolculuğunda daha bilinçli ve veriye dayalı kararlar alabilmeleri için birçok endeks ile ilgili bilgilere bir arada bulunduran bir kaynak olarak tasarlanmıştır. Şehirlerin kendi içlerinde değerlendirilmesi, birbirleriyle karşılaştırılması, bu endekslerin kullanılabilirliği ve metodolojik yaklaşımlar hakkındaki bilgiler, şehirlerin ve kentsel hizmetlerin planlaması, bunların yönetimi gibi konulara ilgi duyan herkes için değerli bir kaynak olacaktır. Rapor, şehirlerin karşılaştırmalı performanslarını anlamak ve geliştirmek için bir rehber olma amacındadır.

VERİDEN ENDEKSE GİDEN YOL[2]

Veri, oldukça geniş bir kavram olup birçok tanım ve alanı içinde barındırmaktadır. Gelişen teknolojiyle birlikte veri nesnesi olan kaynaklar da giderek artmakta ve çeşitlenmektedir. Kısaca özetlemek gerekirse genel olarak sayı, rakam, harf, kelime, cümle, işaret, uyaran, görüntü, ses vb. tüm ham gerçeklikler veri olarak adlandırılabilmektedir.

Her önemli maden gibi bu ham gerçeklikler-den teşekkül eden verinin asıl değeri de işlenmesi; doğru zamanda, doğru yerde, doğru şekilde kullanılması ile mümkündür. Nitekim Clive Humby, "verinin yeni çağın petrolü olduğu"na dair benzetmesini şu şekilde devam ettirmektedir: "Veri değerlidir ancak rafine edilmemişse tam anlamıyla kullanılamaz. Nasıl ki (petrolün) kârlı bir faaliyet sağlayan gaz, plastik, kimyasallar vb. değerli varlıklar yaratmak için işlenmesi gerekiyorsa, verinin de bir değerinin olması için analiz edilmesi gerekir" (Haupt, 2016).

Bu bakımdan verinin girdi olarak kullanıldığı ve bir değer üretilmesinin sağlandığı çeşitli model ve yaklaşımlar bulunmaktadır. Analizler, araştırmalar, projeksiyonlar verilerin yoğun ve sıklıkla kullanıldığı bazı alanlar olarak karşımıza çıkarken; buradaki temeli ise endeksler oluşturmaktadır. Verinin kullanım alanına uygun bir hale getirilmesi, anlaşılmasının kolaylaştırılması, işlenerek bir değer üretmesi için sıklıkla kullanılan yaklaşım ve modellerden birisi de endekslerdir.

Veri-endeks üçgeni modelinde akış, veri > istatistik > gösterge > endeks şeklinde ilerlemektedir. Piramidin tabanında yer alan ve ham gerçeklikleri ortaya koyan veriler, tablo formlarına ya da kısmen organize edilmiş veri çerçeveleri şeklinde ifade edilip gösterilen istatistiklerde bir araya getirilir. Bu bakımdan istatistikler, ilgili verilerin kullanılacak alan ve istenen formata uygun şekilde sistematize edilerek bir forma sokulmuş versiyonlarıdır denilebilir. Örneğin kamu politikaları söz konusu olduğunda en temel veri kaynaklarını ulusal istatistik kurumları tarafından üretilen resmi istatistikler oluşturmaktadır. Bu veriler uluslararası anlamda belirlenmiş ve tanımlanmış standartlar kapsamında derlendiklerinden ilgili veri ve istatistikler tutarlı ve karşılaştırılabilmesine imkan tanıyan bir kalitede olmakta, bu da analiz ve politika oluşturmaya uygun bir şekilde derlenmesi ve sunulmasına imkan tanımaktadır (Eurostat, 2017). Ancak istatistik basamağı veri basamağına kıyasla her ne kadar sade olsa da birden fazla duruma dair veriyi aynı anda sunmaktadır. Halbuki politika üretiminde ihtiyaç duyulan, belirli bir alanda kullanılacak ve yararlanılacak öncelikli veri ve istatistikler yalnızca bazılarıdır ve bunların belirlenerek doğru bağlantıların kurulması gerekir. İstatistikler oldukça büyük ve geniş kümeleri barındırdığından, neden-sonuç ilişkilerinin kurulması zorlaşmakta ve ilgili istatistikler mevcut halleriyle politika üretimi açısından yeterli olamamakta, daha fazla analiz ve yoruma; yani daha fazla işlenmesine ihtiyaç duyulmaktadır (Hall, 2001).

Bu noktada ise veri-endeks üçgeninin farklı bir katmanı olan gösterge (*indicator*) kavramı karşımıza çıkmaktadır. Gösterge kelimesinin İngilizce literatürde kullanımına karşılık gelen *indicator* kelimesi işaret etmek, göstermek,

[2] Metnin bu bölümü ve devam eden iki başlık endeksler ne olduğu ve nasıl oluşturulduğu konusunda detaylı bir bilgi sunabilmek adına Şehir & Toplum'un "Veri ve Yönetimi" dosya konulu 19. sayısı için Samet Keskin tarafından kaleme alınan "Veriden Endekse: Büyük Resmi Görebilmek" isimli makaleden alınmıştır.

belirtmek anlamına gelen Latince *indicare* kelimesinden türemiş olup temel olarak "işaret etmek için kullanılan her şey" anlamını taşımaktadır (Eurostat, 2017).

Indicator kelimesi yerine Türkçe yazında zaman zaman gösterge ve değişken kavramları birbiri yerine kullanılsa da esasında bu iki kavram birbirinden farklı hususları ifade etmektedir. Değişkenler, belli durum, konu ve olgunun özelliklerini ifade ederken; göstergeler, bu değişkenlerin değerlerinin belirlenmesine imkân sağlayan modellerdir. Basit bir örnekle bir üniversite öğrencisinin başarısı bir değişken iken, ilgili öğrencinin transkriptinde yer alan ders notları gösterge olarak düşünülebilir. Bu açıdan göstergeler, türetildikleri verilerin aksine, bağlam tarafından belirlenen belirli amaçlar için tasarlanmış ölçülerdir denilebilir (Eurostat, 2017).

Yine benzer şekilde göstergeler, temel bir konu veya olguyla ilgili bir dizi gözlemden türetilen özet bir ölçü olup belirli politika hedeflerini izlemek gibi özel bir amaç ile doğrudan ilgili istatistiklerden üretilmiş bir bilgidir (AB, 2013). İlgili alanlardaki hedef ve amaçlara yönelik durum ve başarımların, süreç içerisindeki ilerleme ve gelişimin takibi, gerekli durumlarda ilgili iyileştirmelerin sağlanması için çeşitli aksiyonların alınması göstergelerin izlenmesi ile mümkün olmakta ve proses kolaylaştırılmaktadır. Göstergeler karar vermede kullanılabilecek mevcut veri, koşul ve eğilimlerin "sentezlenmiş" bir görünümünü sağlaması yönüyle de karmaşık ve detaylı bir bilgi dizisini basitleştirilerek karar vericiler yönetim ve politika geliştirmesi ve halkla iletişimin iyileştirilmesine katkıda bulunmaktadır (Schirnding, 2002).

Bu bağlamda göstergeler aslında bir veri olmaktan daha çok üretilmiş bir bilgi özelliği taşımakta; politika yapıcılar, uygulayıcılar ve vatandaşlar tarafından kolayca kavranıp aktarılabilen ve anlaşılabilen, karmaşık hususları basite indirgeyip özetleştiren kolaylaştırıcı modeller olarak görülmektedir. Ayrıca göstergeler, ihtiyaç duyulan politika alanlarında hedefler belirlemek ve zaman içerisindeki başarı ya da başarısızlıkların izlenmesi açısından da kritiktir. Göstergeler sade ve rafine edilmiş yapıları ile anlaşılma ve gözlemlemede, kendi içlerinde takip edilmesi ve anlaşılması zor, disipline edilse de hâlâ karmaşık enformasyon kümeleri olan istatistiklere göre büyük kolaylık sağlamaktadır. Göstergeler, kendi başlarına gelişim ve zaman içerisindeki değişimin tüm yönlerini içermese de bu gelişim ve değişimin açıklanmasına büyük ölçüde katkıda bulunmaktadır. Örneğin, ülke ve bölgeler arasında mevcut ve zaman bazlı karşılaştırmalara imkan sağlayarak, ilgili alanlarda karar verme ve politika geliştirme için gerekli kanıtların toplanması ve verilerin değerlendirilmesinde kolaylık sağlarlar (Eurostat, 2014).

Veri-endeks üçgeninin en üst mertebesinde ise endeksler bulunmaktadır. Endeksler çalışma nesnesinin, politika üretilmesi veya geliştirilmesi gereken alanın genel sağlığını veya ilerleyişini ölçmek için tasarlanmış göstergelerin terkibinden oluşmaktadır (Hall, 2001). Her bir gösterge belli bir alandaki spesifik bir durumun ölçümünü gösterirken endeksler, kullanıcılarına geniş kapsamlı ve çeşitli alanları barındıran daha genel bir perspektifte bilgi sunmaktadır. Basit bir örnekle, istihdam oranı, kişi başı gayrisafi yurt içi hasıla, kişi başına düşen yeşil alan, okur-yazarlık oranı vb.

ölçüm ve bilgiler farklı alanları temsil eden bir göstergeler iken, bu ve bunun gibi farklı alan ve türden geniş ve kapsamlı gösterge kümeleri yaşam kalitesi endeksi gibi geniş bir çatı altında bir araya gelerek daha genel bir alana yönelik bilgi sunmaktadır.

Tüm bu kavramları daha kolay bir şekilde anlamlandırabilmek adına, bahsi geçen ilgili katmanları bir örnek üzerinden benzetme kurarak tariflemek faydalı olacaktır. Bu minvalde lisans hayatımızda hepimiz için büyük bir öneme sahip olan transkriptlerimiz örnek olarak verilebilir. Her ne kadar farkında olunmasa da eğitim öğretim hayatımızda aldığımız karnelerimiz, transkriptlerimiz birer endeks olarak değerlendirilebilir.

Bilindiği gibi üniversite başarı puanlarının belirlenmesinde birçok etken ve kural bulunmaktadır. Ödev notları, kısa sınavlar, deneyler, vizeler, projeler, finaller, derse katkı ve devamlılık vb. kıstaslar bunların büyük ve önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu kıstaslar için hak edilen her not, geri bildirim, ölçüm ve durum geniş bir veri kümesini oluşturmaktadır. Ancak bu geniş veri kümesi tek başına bir anlam ifade etmek için oldukça karmaşık ve kalabalıktır. Buradan alınacak bir örnek çok rassal ve bütünü temsil etmekten uzak olacağı, durumun ve başarının tespiti noktasında tek başına doğru ve yeterli bir anlam ifade etmeyeceği için ilgili verilerin belirli kurallar çerçevesinde listelenmesi, kategori edilmesi, işlenmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir. İstatistik kısmı da bu noktada devreye girmektedir. Örneğin öğrencilerin vize, proje, final notları, derse devam ve katılım gibi performanslarına dair puan ve başarımları sorumlu olduğu derslere göre gruplandırılarak ilgili kategoriler altında sınıflandırılmaktadır. Bu durum, bulguların daha iyi bir şekilde değerlendirilebilmesi için verilerin organize edilmesi anlamına gelmektedir.

Göstergeler ise burada bahsi geçen istatistikler üzerinden inşa edilmektedir. Notlandırma sisteminde de bilindiği gibi her ders için dönem başında hazırlanan müfredat ve ders notlandırma programında (*syllabus*) başarı kriterlerinin belirlendiği ve dönem sonu ders notunun ne şekilde hazırlanacağına dair bir kurallar ve formüller bütünü bulunmaktadır. İlgili istatistikler bahsi geçen kurallar çerçevesinde hesap edilerek ilgili ders için nihai performans notu hesaplanır. Aslında burada her ders bir göstergenin yerini tutmakta, hesaplama sonucunda çıkan değer de ilgili gösterge için hak edilen puan ya da başarımı temsil etmektedir.

Göstergelerin çeşitli ve belirli ağırlıklarla bir araya gelerek endeks oluşturması ise tüm derslerin notlarının derslerin kredi ağırlıklarına göre yeni bir hesapla bir genel akademik başarı/not ortalamasının hesaplanmasına benzetilebilir. Bu sayede ilgili derslerin başarı ile tamamlanarak mezun olunması, çeşitli derece ve onur ödüllerinin alınması, iş ya da burs başvurusu yapılan yerlere tek tek tüm ders notlarına dair verilerin sunulması yerine daha basit ve öz bir şekilde daha anlaşılır ve değerlendirilebilir bir hap bilginin sunulması mümkün olmaktadır.

ENDEKSLER BİZE NE VADEDİYOR?

Veri-endeks üçgeninde alt katmanlardan üst katmanlara çıkıldıkça hacim anlamında bir indirgeme yapılarak veri bazında çeşitli kayıp ve sadeleştirmeler yaşanmakta, bu üçgen sivrilmektedir. Ancak üçgenlerdeki benzerlik kuralında da olduğu gibi en üstte endeks olarak simgelenen küçük üçgenin de bu büyük veri-endeks üçgenine eş bir üçgen olduğu, onun tüm özelliklerini taşıdığı, sadece boyut olarak daha küçük bir alan ve hacime sahip olduğu bize bu anlamda çok şey söylemektedir.

Verilerin doğru bir şekilde değerlendirilip buna uygun politikaların doğru bir şekilde üretilip geliştirilmesi, belirlenen amaç ve hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için kullanılan araç, model ve konseptlerin güçlü ve zayıf yönlerinin neler olduğu, kullanıcılarına ne gibi fırsatlar sunup ne gibi risk ve tehditler barındırdığını bilmek hangi aksiyonların ne şekilde alınacağını belirlemek açısından da oldukça önemlidir. Bu bakımdan endeks modellerinin kullanımının hangi alanlarda avantaj sağlayıp, ne tür dezavantajlar barındırdığını bilmek ve bu modellerden bu durumların farkında olarak faydalanmak gerekmektedir.

Endeksler, barındırdığı göstergelerden bağımsız düşünülemeyeceği için göstergelerin avantaj ve dezavantajları doğal olarak endekslerin başarı ve başarısızlığının, sağladığı fayda ve barındırdığı handikaplarının hanesine de yazılmaktadır. Çünkü daha önce de belirtildiği gibi her bir endeks aslında birçok göstergenin çeşitli ağırlıklardaki kombinasyonundan oluşmaktadır. Bu sebeple bu bölümde göstergelerin ve endekslerin ne gibi avantajlar sağladığı ve ne gibi dezavantajlar barındırabileceği birlikte ele alınacaktır. Bu bakış ışığında gösterge ve çeşitli göstergelerin bileşiminden oluşan endekslerin sunduğu fırsat ve avantajlar şu şekilde sıralanabilir (Nhamo vd., 2018):

- Gösterge ve endeksler karar vericileri desteklemek amacıyla karmaşık, çok boyutlu ve detaylı gerçeklikleri özetlemektedir.

- Endeksler, göstergelerin ayrı ayrı değerlendirilmesine kıyasla daha kolay yorumlanmaktadır.

- İlgili endeks ve göstergeler ile değerlendirilen nesnenin zaman içerisindeki gelişimi izlenebilmekte ve ilerlemesi değerlendirilebilmektedir.

- Bir göstergenin üzerine inşa edildiği veri kümesi küçültülmeden ilgili göstergenin görünür boyutu ve etkisi değiştirilebilmektedir.

- Var olan kısıtlar içinde daha fazla bilgi barındırılabilmektedir.

- İlgili konuların, o alanın uzmanı olmayan kişilere daha kolay aktarılmasına ve ilgili kişilerce daha kolay anlaşılmasına yardımcı olmaktadır.

- Paydaşlar ile (vatandaşlar, medya, kurumlar vb.) iletişim ve hesap verebilirlik kolaylaşmaktadır.

- Kullanıcıların karmaşık boyutları etkili bir şekilde karşılaştırması sağlanmaktadır.

- Gösterge ve endeks alanındaki performans ve ilerleme konuları politika alanlarına yerleştirilebilmektedir.

Gösterge ve endekslerin barındırdığı risk ve dezavantajlar ise şu şekilde özetlenebilir (Nhamo vd., 2018):

- Yanlış yapılandırılmış ve/veya yorumlanmış endeksler yanıltıcı politika mesajlarının alınmasına ve buna bağlı yanlış aksiyonlar alınmasına neden olabilmektedir.

- İnşa süreci sağlam istatiksel ve kavramsal ilkelerden yoksunsa, inşa süreci şeffaf değilse istenen politikaların gerçekleştirilmesi için yanlış bir şekilde kullanılabilmektedir.

- Gösterge ve ağırlıkların seçimi tartışma konusu olabilmektedir.

- İnşa süreci şeffaf değilse, bazı alanlardaki ciddi problemleri gizleyebilmekte ve ilgili alanlarda uygun düzeltici eylemlerin belirlenmesini zorlaştırabilmektedir.

- Ölçülmesi zor olan performans boyutları göz ardı edilirse, uygunsuz politikalara yol açabilmektedir.

Bahsi geçen hususlardan da anlaşılabileceği gibi göstergelerin bileşiminden oluşan endeksler çeşitli avantaj ve dezavantajlara sahiptir. Endekslerin oluşturulması, kullanılması ve üretilecek politikaların geliştirilmesi ve takip edilmesinde bu avantaj ve dezavantajların farkında olunması, atılacak adımların bu bilgiler ışığında atılması büyük bir öneme sahiptir. Endeksler arzu edilen amaçların gerçekleştirilmesinde verilerin doğru ve uygun bir şekilde yönetilmesi için kolaylaştırıcı araç ve yöntemlerden yalnızca biridir. Endekslerin kullanımıyla elde edilecek başarının derecesi verilerin ne kadar doğru olduğu, konu ve alana ne kadar uygun seçildiği ve kapsayıcı olduğu vb. hususlarla doğrudan ilişkilidir. Gösterge ve endeksler üretilirken ve bunlardan faydalanılırken bütün hususlarında farkında olunması ve ilgili tercihlerin bu doğrultuda yapılması gerekmektedir. Nasıl ki bir binanın sağlamlığı temeli, strüktür ve mimarisi, eleman ve bileşenlerinin tümü ile doğrudan ilişkili ise bir piramit olarak tariflenebilecek veri, istatistik, gösterge ve endeks mimarisinin doğru sonuçlar verebilmesi için temelde yer alan verilerin doğru ve kapsayıcı olması, bunlardan üretilen istatistiklerin doğru bir şekilde seçilmesi, göstergelerin kurgu ve ağırlıklandırmalarının doğru yapılması endekslerin sağladığı yararları maksimize ederek, dezavantajların olabildiğince minimize edilmesini sağlayacaktır.

ENDEKS ÜRETİM SÜREÇLERİ

Daha önce de bahsi geçtiği gibi göstergeler sadece oluşturdukları amaç ve çerçeve ve kapsamında belirli ve spesifik bir alana yönelik bilgi sağlamaktadır. Daha geniş bir alanda bilgi üretmek içinse birden fazla göstergenin bir araya gelmesi gerekmektedir. Belirli koşullar ve şartlar altında bir çerçeve içerisinden seçilen birden fazla göstergenin bir araya gelmesi ile bileşik göstergeler (*composite indicator*) meydana gelmektedir. Temel olarak her endeks de farklı göstergelerin kombinasyonlarının bir araya gelmesi ile oluşan bileşik göstergelerden ibarettir. Bu sayede endeksler kullanıcılara daha geniş ve kapsamlı bir alan için genel bir bilgi ve görüş sağlayabilmektedir. Ancak göstergelerden hareketle oluşturulan endekslerin istenen amaçlara uygun bir şekilde hizmet edebilmesi için doğru bir şekilde kurgulanması gerekmektedir. Bu sebeple de göstergelerden endekse geçiş için uygulanması gereken çeşitli temel adımlar bulunmaktadır. Bahsi geçen bu adımlar şu şekilde listelenebilir (OECD, 2008):

- Teorik çerçeve
- Veri seçimi
- Eksik verilerin kestirimi
- Çok değişkenli analizler
- Normalizasyon/Normalleştirme
- Ağırlıklandırma ve birleştirme
- Sağlamlık ve duyarlılık analizi
- Mevcut veri ve göstergelerin tekrar değerlendirilmesi
- Diğer göstergeler ile ilişkiler
- Sonuçların görselleştirilmesi

Adımlardan da anlaşılabileceği gibi bu süreç verilerin seçiminden elde edilen sonuçların doğru ve uygun bir şekilde sunumuna kadar oldukça kapsamlı ve bütüncül bir süreci kapsamaktadır. Bu süreçlerin hangi amaçlarla ve ne şekilde gerçekleştirilebileceği önem taşımaktadır. Bu sebeple ilgili adımları kısaca özetlemek yerinde olacaktır.

Teorik Çerçeve: Gerçekleştirilmek istenen amaca uygun altlığın oluşturulabilmesi için öncelikle endekste yer alacak göstergelerin seçimi uygun bir şekilde yapılmalıdır. Gerekli göstergelerin endeks dışında bırakılmaması kadar, elzem olmayan veri ve göstergelerin endekse dahil edilmemesi de dikkat edilmesi gereken durumlar arasında yer almaktadır. Bu çerçevenin oluşturulması esnasında gerek paydaşların gerekse konunun uzmanlarının sürece aktif katılımı önem taşımaktadır. Çerçevesi yanlış çizilmiş ve/veya yanlış yapılandırılmış endeksler, mevcut durumun doğru bir şekilde tespiti ve arzu edilen politikaların gerçekleştirilmesi için alınması gereken aksiyonların doğru bir şekilde belirlenememesine neden olabilmektedir.

Veri Seçimi: Göstergelerin ve dolayısıyla endekslerin taşıdığı değer ve doğruluğu, oluşturulmaları esnasında kullanılan veriler ile doğrudan ilişkilidir. Bu bakımdan seçilen veriler güncel, doğru ve tam olmalı; karşılaştırılacak farklı ögelerin aynı göstergelerdeki başarımlarının doğru bir şekilde mukayese edilebilmesi için ilgili verilerin aynı standartlarda olması önem arz etmektedir.

Eksik Verilerin Kestirimi: Çeşitli nedenlerden dolayı bazı göstergelerin değerlerinin hesaplanmasında ihtiyaç duyulan verilere erişimde sıkıntılar ve eksiklikler olabilmektedir. Eğer teorik çerçevede bu türden bir veri yer alıyorsa; eksik verilerin gösterge ve endeksin başarısını olumsuz yönde etkilememesi için uygun yöntemlerle ihtiyaç duyulan verilerin türetilmesi ve kestirimiyle eksik değerler tamamlanabilmektedir.

Çok Değişkenli Analizler: Mevcut veri setinin son halinin genel yapısını incelemek, çalışma için uygunluğunu değerlendirmek ve sonraki adımlarda ihtiyaç duyulacak uygun yöntem metotların seçilmesi için eldeki verilerin analiz edilmesi gerekmektedir.

Normalizasyon/Normalleştirme: Göstergeler içinde kullanılan veri kümeleri birbirlerinden farklı ölçüm birimlerine sahip olabilmektedir. Bununla birlikte farklı veri kümelerinin değer aralıkları birinden diğerine büyük farklılıklar gösterebilmektedir. Bu sebeple ilgili değerlerin öncelikle birimsizleştirilmesi, sonrasında ise kullanılması uygun görülen yöntemler yardımıyla belirli değer aralıklarına girecek şekilde ölçeklendirilerek normalize edilmesi gerekmektedir.

Ağırlıklandırma ve Birleştirme: Endeksler göstergelerin bir araya gelmesi ile oluşan bileşik göstergelerden oluşmaktadır. Ancak bir durumun ölçümünde her bir göstergenin etki ve ağırlığı eşit olabileceği gibi bir diğerine göre farklılık da gösterebilir. Bu sebeple ilgili göstergelerin ağırlıklarının eşit mi seçileceği, seçilmeyecekse ne şekilde dağılım göstereceği belirlenmelidir. Sonrasında endeks değeri, bu göstergelerinin değerleri ağırlıkları nispetinde toplanması ile elde edilmektedir.

Sağlamlık ve Duyarlılık Analizi: İlk altı adım sonrasında elde edilen değerin doğruya yakınlığından emin olmak için sağlamlık ve duyarlılık analizi önem taşımaktadır. Bu sebeple bazı göstergelerin çıkarılması ya da yeni göstergelerin dahil edilmesi, kestirilen eksik verilerin değiştirilmesi, farklı bir normalleştirme metodu denenmesi, belirlenen ağırlıkların değiştirilmesi vb. işlemlere karşı endeksin sağlamlık ve duyarlılığının ne derecede olduğu anlamak açısından ilgili analizlerden yararlanılmaktadır.

Mevcut Veri ve Göstergelerin Tekrar Değerlendirilmesi: Endeks sonuçlarını hangi göstergelerin nasıl etkilediği, göstergeler ve endeks arasındaki korelasyon ve nedenselliklerin ne şekilde gerçekleştiği, bazı göstergelerin endeksin sonuçlarına ne derece hâkim olduğunun tekrar değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu değerlendirmeler neticesinde gerek görülürse mevcut adımlarda gerekli ve uygun değişiklik ve güncellemeler yapılmaktadır.

Diğer Göstergeler ile İlişkiler: Daha önce de bahsedildiği gibi endeksler, belli bir alanda bilgi veren göstergelere kıyasla daha geniş bir alanda bilgi sunmaktadır. Ancak bir göstergenin değeri ile endeksin değeri arasında bir korelasyon olabileceği gibi endekse dahil edilmeyen başka göstergeler ile ilgili endeks arasında da çeşitli derecede pozitif veya negatif ilişki olabilir. Bu, endeksin sağlamlık ve duyarlılığını test etmek ve durumlar arasında korelasyonları anlamak açısından da yarar sağlamaktadır.

Sonuçların Görselleştirilmesi: Doğru bilgileri üretmek ve elde etmek kadar bu bilgilerin ilgili kişilere sunulması ve bilginin doğru ve

etkin bir şekilde yayılması da mühimdir. Bu sebeple sonuçların iletişim kurulacak alıcı ve kullanıcılara uygun şekilde açık, anlaşılır, doğru ve şeffaf bir şekilde sunulması gerekmektedir. Bu bakımdan elde edilen bulgu ve sonuçların kullanıcılara sunulması esnasında anlatım ve anlayışı kolaylaştırmak adına uygun görselleştirme modelleri ve araçlarından faydalanmak uygun olacaktır.

ENDEKS BİLGİ KARTI AÇIKLAMASI

İNCELENEN ENDEKSİN RESMİ ADI

İncelenen endeksin Türkçe adı

Odak/Tema

Çevresel, Ekonomik ya da Sosyal Odak başlıklarından hangisinin değerlendirildiğinin belirtilmesi ve endeksin temel konu veya odak alanı

Endeks Açıklaması

Amaç, kapsam ve değerlendirme kriterlerine dair genel açıklama

Yayıncı Kuruluş

Oluşturan veya yayınlayan kuruluşun adı

Kapsam

İçerdiği coğrafi bölgeler, ülkeler ve genel kapsam hakkındaki bilgiler

Yayın Sıklığı

Güncellenme veya yayımlanma sıklığı

Güncel Rapor Yılı

En son güncellendiği veya yayımlandığı yıl, şu anda geçerli olan son raporlama yılı

Değerlendirilen Ülke/Şehir Sayısı

Değerlendirmeye katılan toplam ülke veya şehir sayısı

Yöntem

Değerlendirme metoduna bağlı olarak endekslerin ülke veya şehirleri sıralama, puanlama ve gruplama şekli

Gösterge Kategorileri / Gösterge Seti

Yer alan göstergelerin altında gruplandığı kategori başlıkları

Metodoloji

Değerlendirme ve sıralama yöntemlerini içeren metodolojik süreç

Endeks İçinde Türkiye

Türkiye'den hangi şehirlerin endeks içinde bulunduğu, bulunuyorsa puan ya da sıralaması

Not: Endeks kartlarının sağ üst köşesinde bulunan dünya haritası görsel amaçla kullanılmakla birlikte, "Değerlendirilen Ülke/Şehir Sayısı" bilgisinin 50'nin altında olduğu endeksler için ülke veya şehirlerin mekansal dağılımını göstermektedir. Ayrıca her bir endeks kartı için Türkiye özelinde değerlendirme bulunup bulunmadığını ifade eder. Türkiye üzerinde bulunan kırmızı nokta, Türkiye'nin endeks içerisinde değerlendirildiği anlamına gelir, birden fazla noktanın bulunduğu durumlarda Türkiye'den birden fazla şehrin değerlendirildiği anlaşılmaktadır.

Çevrimiçi Kaynak: Endekse dair genel bilgilere erişmeyi sağlayan resmi internet sitesi bağlantısı

Güncel Rapor: Endekse ait güncel rapor ve sonuçlara erişmeyi sağlayan bağlantı

Erişim Tarihi: İnternet üzerinden bilgilere ulaşılan tarih

Global Power City Index

Küresel Güç Şehir Endeksi

SOSYAL ODAK - Cazibe

Küresel Güç Şehir Endeksi, öne çıkan küresel şehirlerin 'cazibe' potansiyellerini inceler. Başka bir deyişle dünyanın farklı yerlerinden insanları, sermayeyi veya çeşitli teşebbüsleri çekebilme kapasitelerini değerlendirir.

Yayıncı Kuruluş

The Mori Memorial Foundation-Institute for Urban Strategies

Kapsam

Şehirler

Yayın Sıklığı

Yıllık

Güncel Rapor Yılı

2023

Değerlendirilen Ülke/Şehir Sayısı

48 şehir

Yöntem

Sıralama

Çevrimiçi Kaynak
Güncel Rapor

Gösterge Kategorileri

- Ekonomi
- Araştırma ve geliştirme
- Kültürel etkileşim
- Yaşanabilirlik
- Çevre
- Erişilebilirlik

Metodoloji

Endeks kapsamındaki şehirler altı temel kategori kapsamında değerlendirilir. Altı ana kategori altında toplanan 70 gösterge bulunmaktadır. Şehirler tüm göstergelere göre puanlanır ve aldıkları puanlarla önce kategori bazında, sonrasında ise genele göre sıralanırlar. Ulaşılabilecek en yüksek puan 2600'dür.

Endeks İçinde Türkiye

2023 yılının raporunda Türkiye'den yalnızca İstanbul şehri değerlendirilmiştir ve 48 şehir içerisinde 30. sıraya yerleşmiştir. İstanbul, kategoriler bazında;
Ekonomi kategorisinde 39.,
Araştırma ve geliştirme kategorisinde 30.,
Kültürel etkileşim kategorisinde 6.,
Yaşanabilirlik kategorisinde 42.,
Çevre kategorisinde 30.,
Erişilebilirlik kategorisinde ise 12. sıraya yerleşmiştir.

Erişim Tarihi: 04.03.2024

Global Liveability Index

Küresel Yaşanabilirlik Endeksi

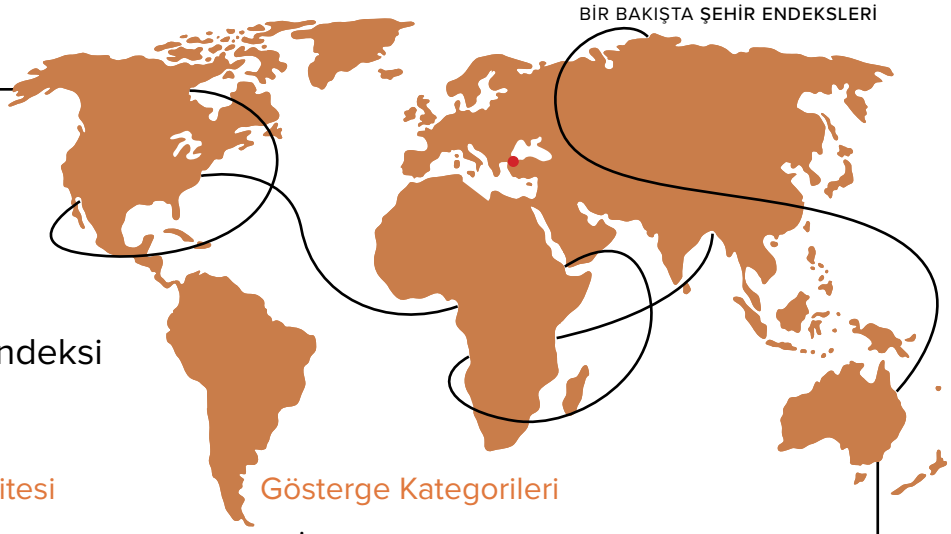

SOSYAL ODAK - Yaşam Kalitesi

Yaşanabilirlik endeksi, dünya çapında hangi yerlerin en iyi veya en kötü yaşam koşullarını sağladığını değerlendirir. Herhangi bir yerde bir bireyin yaşam tarzına sunulabilecek zorlukları ölçmekte ve yerler arasında doğrudan karşılaştırma yapılmasına olanak sağlamaktadır.

Yayıncı Kuruluş

The Economist Intelligence Unit

Kapsam

Şehirler

Yayın Sıklığı

Yıllık

Güncel Rapor Yılı

2023

Değerlendirilen Ülke/Şehir Sayısı

172 şehir

Yöntem

Sıralama

Çevrimiçi Kaynak
Güncel Rapor

Gösterge Kategorileri

- İstikrar
- Sağlık
- Kültür
- Eğitim
- Çevre
- Altyapı

Metodoloji

Endekste şehirler her bir kategoride; “Uygun”, “Tahammül edilebilir, “Rahatsız edici”, “İstenmeyen” veya “Tahammül edilemez” olarak 5 farklı puanla değerlendirililir. Değerlendirme sonunda aldıkları toplam puan ile sıralanırlar. 100 puan bu şehirde yaşanabilirliğin “İdeal” olduğunu, 1 puan ise “Tahammül edilemez” olduğunu gösterir.

Endeks İçinde Türkiye

Güncel rapor içerisinde Türkiye’den yalnızca İstanbul şehri yer almaktadır.

Erişim Tarihi: 04.03.2024

Sustainable Development Goals Index

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Endeksi

ÇEVRESEL ODAK - Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Endeksi, dünya genelinde ülkelerin BM'nin Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına ulaşma sürecinde gösterdiği ilerlemeyi kapsamlı bir şekilde değerlendirir.

Yayıncı Kuruluş

Sustainable Development Solutions Network

Kapsam

Ülkeler

Yayın Sıklığı

Yıllık

Güncel Rapor Yılı

2023

Değerlendirilen Ülke/Şehir Sayısı

166 ülke

Yöntem

Sıralama

Çevrimiçi Kaynak

Güncel Rapor

Gösterge Kategorileri

- Yoksulluğa son
- Açlığa son
- Sağlık ve kaliteli yaşam
- Nitelikli eğitim
- Toplumsal cinsiyet eşitliği
- Temiz su ve sanitasyın
- Erişilebilir ve temiz enerji
- İnsana yakışır iş ve ekonomik büyüme
- Sanayi, yenilikçilik ve altyapı
- Eşitsizliklerin azaltılması
- Sürdürülebilir şehirler ve topluluklar
- Sorumlu üretim ve tüketim
- İklim eylemi
- Sudaki yaşam
- Karasal yaşam
- Barış, adalet ve güçlü kurumlar
- Hedefler için ortaklıklar

Metodoloji

Endeks hesaplamasındaki aşamalar sırasıyla şöyledir; performans eşiklerini belirleme ve her bir göstergenin dağılımından uç değerleri çıkarma, göstergeler arasında karşılaştırılabilirliği sağlamak için verileri yeniden ölçeklendirme ve endeks içindeki göstergeleri bir araya getirmek.

Endeks İçinde Türkiye

Güncel rapora göre Türkiye 166 ülke içerisinde 72. sıraya yerleşmiştir.

Erişim Tarihi: 04.03.2024

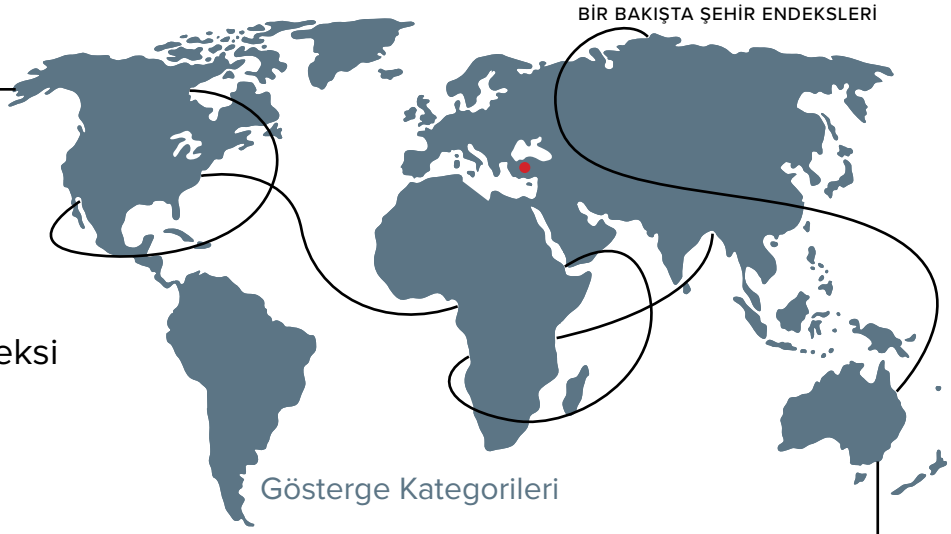

Global Innovation Index

Küresel İnovasyon Endeksi

EKONOMİK ODAK
İnovasyon ve Teknoloji

Küresel İnovasyon Endeksi, Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü tarafından yayınlanır. Şehirler ve ülkeler arasındaki yenilik performansını değerlendirmede önde gelen bir ölçüt olarak kabul edilir.

Yayıncı Kuruluş

World Intellectual Property Organization

Kapsam

Ülkeler

Yayın Sıklığı

Yıllık

Güncel Rapor Yılı

2023

Değerlendirilen Ülke/Şehir Sayısı

132 ülke

Yöntem

Sıralama

Çevrimiçi Kaynak
Güncel Rapor

Gösterge Kategorileri

- Kurumlar
- İnsan sermayesi ve araştırma
- Altyapı
- Pazarın gelişmişliği
- Ticari gelişmişlik
- Bilgi ve teknoloji çıktıları
- Yaratıcı sektör çıktıları

Metodoloji

Endekte ‘aşağıdan yukarıya’ doğru bir yaklaşım kullanılarak bilim ve teknoloji kümelerinin (*cluster*) tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Dünya çapındaki en iyi 100 bilim ve teknoloji kümesi belirlenirken temel alınan iki inovasyon ölçütü vardır; yayınlanmış patent başvurularında listelenen mucitlerin lokasyonu ve yayımlanmış bilimsel makalelerde listelenen yazarların lokasyonu.

Endeks İçinde Türkiye

Genel sıralamada 39. sıraya yerleşen Türkiye;
Kurumlar kategorisinde 105.,
İnsan sermayesi ve araştırma kategorisinde 41.,
Altyapı kategorisinde 50.,
Pazarın gelişmişliği kategorisinde 36.,
Ticari gelişmişlik kategorisinde 46.,
Bilgi ve teknoloji çıktıları kategorisinde 44.,
Yaratıcı sektör çıktıları kategorisinde ise 27. sıraya yerleşmiştir.

Erişim Tarihi: 04.03.2024

Human Development Index

İnsani Gelişmişlik Endeksi

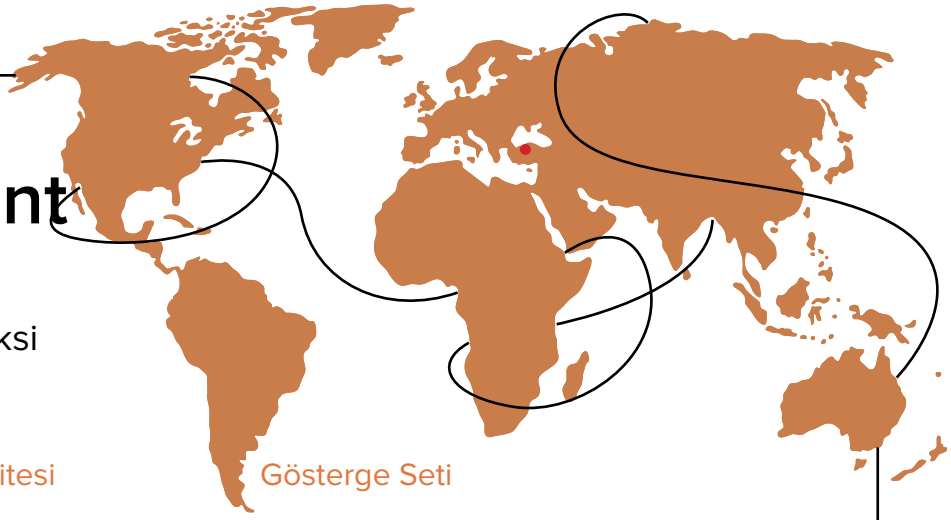

SOSYAL ODAK - Yaşam Kalitesi

İnsani Gelişmişlik Endeksi, uzun ve sağlıklı bir yaşam, eğitim düzeyi ve iyi bir yaşam standardı olmak üzere üç temel boyutu merkeze alır. Belirlenen göstergelere dair başarıdan yola çıkarak ülkelerin insani gelişmişlik seviyesini tespit eder.

Yayıncı Kuruluş

United Nations Development Programme

Kapsam

Ülkeler

Yayın Sıklığı

Yıllık

Güncel Rapor Yılı

2021-2022

Değerlendirilen Ülke/Şehir Sayısı

191 ülke

Yöntem

Sıralama

Çevrimiçi Kaynak
Güncel Rapor

Gösterge Seti

- Doğumda beklenen yaşam süresi
- Beklenen okullaşma yılı
- Ortalama okullaşma yılı
- Kişi başına düşen milli gelir

Metodoloji

Bir ülkedeki insani gelişmişlik düzeyine işaret eden endeks puanı; sağlıklı ve uzun hayat, eğitim ve iyi bir yaşam düzeyi olmak üzere üç farklı boyuta dair göstergelerin değerlerinin geometrik ortalaması alınarak hesaplanır. Endeksteki minimum ve maksimum değerler, farklı göstergeleri 0'dan 1'e uzanan bir skalada karşılaştırmayı sağlayan referans unsurlardır. Tutarlı bir değerlendirme için gerekli olan bu bileşenler, her gösterge için ulaşması umulan en yüksek ve en düşük seviyeleri temsil eder.

Endeks İçinde Türkiye

Güncel veri setine göre Türkiye 191 ülke içerisinde 48. sıraya yerleşmiştir.

Erişim Tarihi: 04.03.2024

Better Life Index

Daha İyi Yaşam Endeksi

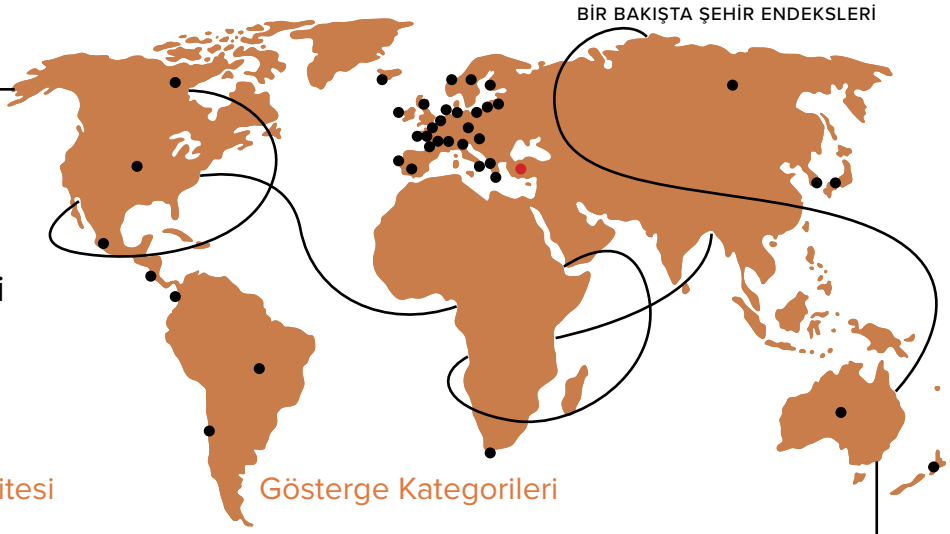

SOSYAL ODAK - Yaşam Kalitesi

Daha İyi Yaşam Endeksi, OECD ülkelerindeki iyi oluşu eğitim, barınma, çevre gibi temel unsurları dikkate alarak karşılaştırma olanağı sağlamak üzere tasarlanmıştır. Buna göre, daha iyi bir yaşam için öncelikli görülen 11 temanın etrafında ülkelerin performansları sırala olmaksızın kendi özelinde değerlendirilmektedir.

Yayıncı Kuruluş

OECD

Kapsam

Ülkeler

Yayın Sıklığı

Veri seti belirsiz aralıklarla güncellenmektedir.

Güncel Rapor Yılı

2020

Değerlendirilen Ülke/Şehir Sayısı

38 ülke

Yöntem

Değerlendirme

Çevrimiçi Kaynak

Güncel Rapor

Gösterge Kategorileri

- Barınma
- Gelir durumu
- İş imkanları
- Topluluk
- Eğitim
- Çevre
- Sivil katılım
- Sağlık
- Güvenlik
- Yaşam memnuniyeti
- İş-yaşam dengesi

Metodoloji

Ulusal istatistik ofisleri ve uluslararası kuruluşlar dahil olmak üzere çeşitli güvenilir kaynaklardan toplanan veriler, ülkeler arasında tutarlılığı sağlamak için karşılaştırılabilir ölçümlere dönüştürülür. Spesifik hesaplama yöntemleri, ölçülen göstergeye ve boyuta bağlı olarak değişebilir. Veriler toplanıp hesaplandıktan sonra, her ülke için genel bir endeks puanı oluşturmak üzere göstergeler toplanır. Böylece ülkeler arasında iyi-oluş temelli mukayese yapmaya imkan tanıyan bir döküm elde edilir.

Endeks İçinde Türkiye

Endeksin güncel raporunda Türkiye, en yüksek puanını sağlık ve güvenlik kategorilerinde alırken, en düşük puanını yaşam memnuniyeti kategorisinde almıştır.

Erişim Tarihi: 04.03.2024

Global Hunger Index

Küresel Açlık Endeksi

SOSYAL ODAK - Yaşam Kalitesi

Küresel Açlık Endeksi; açlık, yetersiz beslenme, gıda krizi gibi meselelere dair genel trendleri analiz etmeyi amaçlar. Endeks, ülke ve bölge bazında veri sunmakla birlikte küresel gidişat ve eğilimlere de dikkat çekmektedir.

Yayıncı Kuruluş

Concern Worldwide ve Welthungerhilfe

Kapsam

Ülkeler

Yayın Sıklığı

Yıllık

Güncel Rapor Yılı

2023

Değerlendirilen Ülke/Şehir Sayısı

125 ülke

Yöntem

Sıralama

Gösterge Kategorileri

- Yetersiz beslenme
- Çocuklarda yetersiz beslenme
- Çocuklarda gelişim geriliği
- Çocuk ölümleri

Metodoloji

Endeks dört temel göstergede değerlendirilir. Değerlendirmede kullanılan veriler; anketler, nüfus sayımları ve uluslararası kuruluşların raporları dahil olmak üzere çeşitli kaynaklardan toplanır. Her gösterge, 0'dan 100'e kadar bir ölçeğe dönüştürülür; burada 0, mümkün olan en iyi değeri (açlık yok) temsil ederken 100 en kötü değere (şiddetli açlık) karşılık gelir. Genel endeks puanının hesaplanmasında dört göstergeden her birine eşit ağırlık verilir ve puanların ortalaması alınır.

Endeks İçinde Türkiye

Güncel rapora göre Türkiye 125 ülke içerisinde 18. sıraya yerleşmiştir. Bu sonuçla birlikte açlık düzeyi 'düşük' olarak belirlenen ilk 20 ülke arasına girmiştir.

Çevrimiçi Kaynak
Güncel Rapor

Erişim Tarihi: 04.03.2024

Global Residential Cities Index

Küresel Konut Fiyatları Endeksi

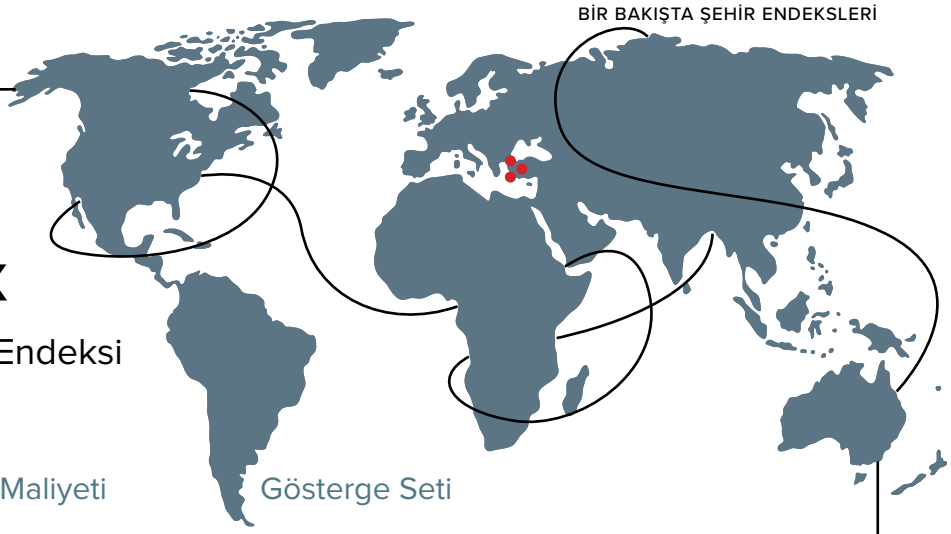

EKONOMİK ODAK - Yaşam Maliyeti

Küresel Konut Endeksi, dünya genelinde 150 şehirdeki konut fiyatlarını ve bu fiyatların zaman bazında değişmini ölçer ve şehirleri sıralar.

Yayıncı Kuruluş

Knight Frank

Kapsam

Şehirler

Yayın Sıklığı

Rapor belirsiz aralıklarla yayınlanmaktadır.

Güncel Rapor Yılı

2023

Değerlendirilen Ülke/Şehir Sayısı

150 şehir

Yöntem

Sıralama

Gösterge Seti

- Konut fiyatları

Metodoloji

Devlet kurumları ve yerel uzmanlar dahil olmak üzere çeşitli kaynaklardan konut emlak fiyatları ve piyasa göstergeleri hakkında toplanan veriler, tipik olarak üç aylık veya yıllık gibi belirli bir zaman dilimini kapsar. Ekonomik önemi, nüfus büyüklüğü ve emlak piyasasındaki önemi gibi kriterlere göre bir dizi şehir seçilir. Zaman içindeki performanslarını izlemek için, seçilen her şehirdeki konut emlak fiyatları analiz edilir.

Endeks İçinde Türkiye

Güncel rapora göre Türkiye'den 3 şehir dünya genelindeki sıralamada ilk üçe yerleşmiştir. Sırasıyla Ankara, İzmir ve İstanbul dünyada konut fiyatlarının en çok arttığı şehirlerdir.

Çevrimiçi Kaynak
Güncel Rapor

Erişim Tarihi: 04.03.2024

Mercer Quality of Living Survey

Mercer Yaşam Kalitesi Araştırması

SOSYAL ODAK - Yaşam Kalitesi

Yaşam Kalitesi Araştırmasını hazırlayan Mercer, küresel bir danışmanlık şirketidir ve bu araştırma ile dünya genelindeki şehirleri belirli kategorilerde değerlendirir. Küresel bir şirket olması nedeniyle sunduğu değerlendirme geniş bir tanınırlığa sahiptir.

Yayıncı Kuruluş

Mercer

Kapsam

Şehirler

Yayın Sıklığı

Yıllık

Güncel Rapor Yılı

2023

Değerlendirilen Ülke/Şehir Sayısı

241 şehir

Yöntem

Sıralama

Çevrimiçi Kaynak
Güncel Rapor

Gösterge Kategorileri

- Politik ve toplumsal ortam
- Ekonomik ortam
- Sosyo-kültürel ortam
- Tıp ve sağlık
- Okullar ve eğitim
- Kamu hizmetleri ve ulaşım
- Eğlence ve dinlenme
- Tüketici ürünleri
- Konut
- Doğal çevre

Metodoloji

Veriler, dünyanın dört bir yanında çalışan ekspatlar ve ailelerinin bulunduğu şehirlerde günlük yaşamın pratiklerini değerlendirir. Toplanan veriler daha sonra politik ve toplumsal ortam, eğitim, kamu hizmetleri, ulaşım ve eğlence gibi çeşitli kategorilerde değerlendirilir. Her biri farklı ağırlığa sahip kategorilerdeki veriler, şehirler arasında karşılaştırmayı kolaylaştırmak için puanlanır ve standartlaştırılır. Mercer, ağırlıklı puanları kullanarak bir yaşam kalitesi endeksi hesaplar. Bu endeks, genel yaşam kalitesinin karşılaştırmalı bir ölçüsünü sağlar. Yüksek puanlar, yüksek bir yaşam kalitesini gösterir ve bu doğrultuda sıralama oluşturulur.

Endeks İçinde Türkiye

Güncel rapora göre İstanbul 137. ve Ankara 138. sıraya yerleşmiştir.

Erişim Tarihi: 04.03.2024

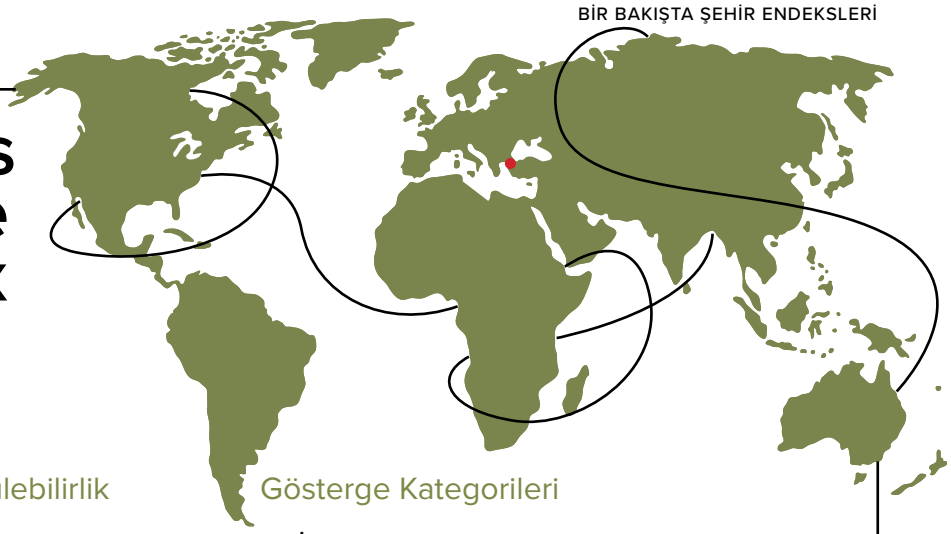

The Arcadis Sustainable Cities Index

Arcadis Sürdürülebilir Şehirler Endeksi

ÇEVRESEL ODAK - Sürdürülebilirlik

Arcadis Sürdürülebilir Şehirler Endeksi, kentsel sürdürülebilirliği refah perspektifinden ele alır ve 100 şehri insan, gezegen ve kazanç olmak üzere üç kategori altında değerlendirir.

Yayıncı Kuruluş

Arcadis

Kapsam

Şehirler

Yayın Sıklığı

Rapor belirsiz aralıklarla yayınlanmaktadır.

Güncel Rapor Yılı

2022

Değerlendirilen Ülke/Şehir Sayısı

100 şehir

Yöntem

Sıralama

Gösterge Kategorileri

- İnsanlar
- Gezegen
- Kazanç

Metodoloji

İnsanlar, gezegen ve kazanç olmak üzere üç kategori temelinde kurgulanan endekste her kategori belirli temalar hakkında veri sağlayan sekiz veya dokuz göstergeden meydana gelmektedir. Bazı göstergeler, o göstergenin konusuna ilişkin kümülatif olarak en iyi yorumu sağlayan iki veya daha fazla ayrı metrik içerirken, diğerleri temayı tek başına yansıtan bir ana metriğe sahiptir. Tüm bu kategorilerde değerlendirildikten sonra edinilen puanla şehirler sıralanır.

Endeks İçinde Türkiye

Güncel rapora göre Türkiye'den yalnızca İstanbul değerlendirilmiştir. Genel sıralamada 74. sıraya yerleşen İstanbul; Gezegen kategorisinde 55., İnsanlar kategorisinde 74., Kazanç kategorisinde ise 79. sıraya yerleşmiştir.

Çevrimiçi Kaynak
Güncel Rapor

Erişim Tarihi: 04.03.2024

Safe Cities Index

Güvenli Şehirler Endeksi

SOSYAL ODAK - Güvenlik

Güvenli Şehirler Endeksi sağlık, altyapı, kişisel ve çevresel güvenlik dahil çeşitli boyutlara ilişkin 76 gösterge ile 60 şehri sıralar ve en güvenli şehirleri listeler.

Yayıncı Kuruluş

The Economist Intelligence Unit

Kapsam

Şehirler

Yayın Sıklığı

İki senede bir

Güncel Rapor Yılı

2021

Değerlendirilen Ülke/Şehir Sayısı

60 şehir

Yöntem

Sıralama

Çevrimiçi Kaynak
Güncel Rapor

Gösterge Kategorileri

- Dijital güvenlik
- Sağlık güvenliği
- Altyapı güvenliği
- Kişisel güvenlik
- Çevre güvenliği

Metodoloji

Endeksteki 76 alt göstergenin 31'i nicel, 45'i nitel verilere dayanmaktadır. Her gösterge, belirleyiciliğine ve önemine göre bir ağırlığa sahiptir. Bununla beraber, karşılaştırılabilirliği sağlamak adına her gösterge için veriler normalleştirilir. Bu işlem, verilerin ortak bir sayısal aralığa ölçeklendirilmesini veya önceden tanımlanmış bir formüle göre ayarlanmasını içerir. Göstergeler ağırlıklandırılıp normalleştirildikten sonra, kentlerin puanları farklı boyutlardaki performanslarına bakılarak hesaplanır. Bu doğrultuda sıralama oluşturulur.

Endeks İçinde Türkiye

Güncel raporda Türkiye'den yalnızca İstanbul değerlendirilmiştir. Genel sıralamada 37. sıraya yerleşerek ortalamanın altında kalan İstanbul; Dijital güvenlik kategorisinde 36., Sağlık güvenliği kategorisinde 25., Altyapı güvenliği kategorisinde 35., Kişisel güvenlik kategorisinde 48., Çevre güvenliği kategorisinde 48. sıraya yerleşmiştir.

Erişim Tarihi: 04.03.2024

Sustainable Cities Index

Sürdürülebilir
Şehirler Endeksi

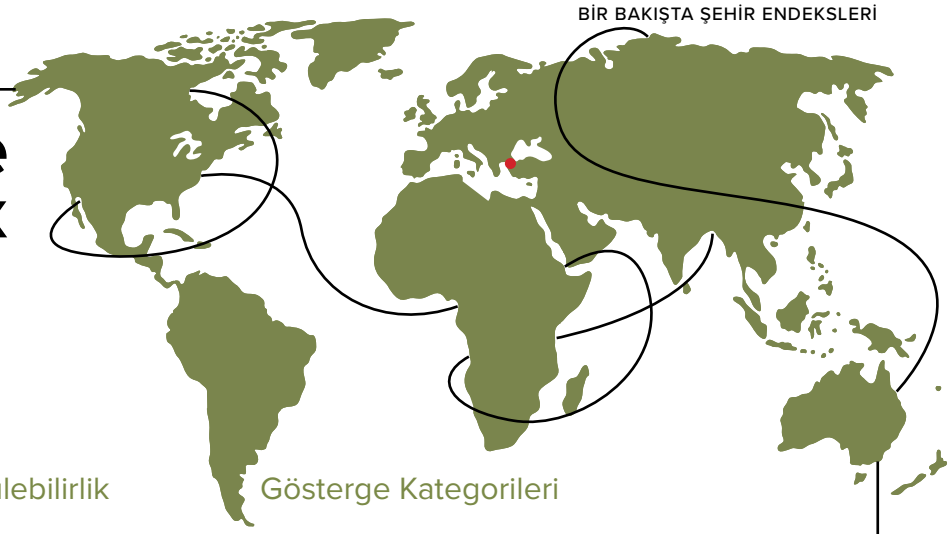

ÇEVRESEL ODAK - Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilir Şehirler Endeksi, kendisini hem insanların hem de gezegenin refah içinde yaşayabileceği bir ekonomik sistem geliştirmeye adamış olarak tanımlayan Corporate Knights şirketi tarafından hazırlanan ve şehirleri daha sürdürülebilir olmaya teşvik eden bir endekstir.

Yayıncı Kuruluş

Corporate Knights

Kapsam

Şehirler

Yayın Sıklığı

Yıllık

Güncel Rapor Yılı

2023

Değerlendirilen Ülke/Şehir Sayısı

70 şehir

Yöntem

Sıralama

Çevrimiçi Kaynak
Güncel Rapor

Gösterge Kategorileri

- Tüketime dayalı iklim emisyonları
- Ulaşım
- Hava kalitesi
- İklim değişikliğine dayanıklılık
- Yenilenebilir enerji politikası

Metodoloji

Sürdürülebilir Şehirler Endeksi, çevresel sürdürülebilirlik performansının 12 niceliksel göstergesinden oluşur. Göstergelerin her biri için gerekli veri noktaları, etkileşimli veri merkezi aracılığıyla kamuya açık veri kaynaklarından veya doğrudan şehirlerin kendisinden toplanır. 12 göstergenin her birine ilişkin değerler 1 üzerinden bir puana dönüştürülür. Puanlarına göre her şehir bir harf notu alır ve endeksteki genel puanına göre sıralanır.

Endeks İçinde Türkiye

Güncel raporda Türkiye'den yalnızca İstanbul değerlendirilmiştir. İstanbul 70 şehir arasından 42. sıraya yerleşmiştir.

Erişim Tarihi: 04.03.2024

Innovation Cities Index

İnovasyon Şehirleri Endeksi

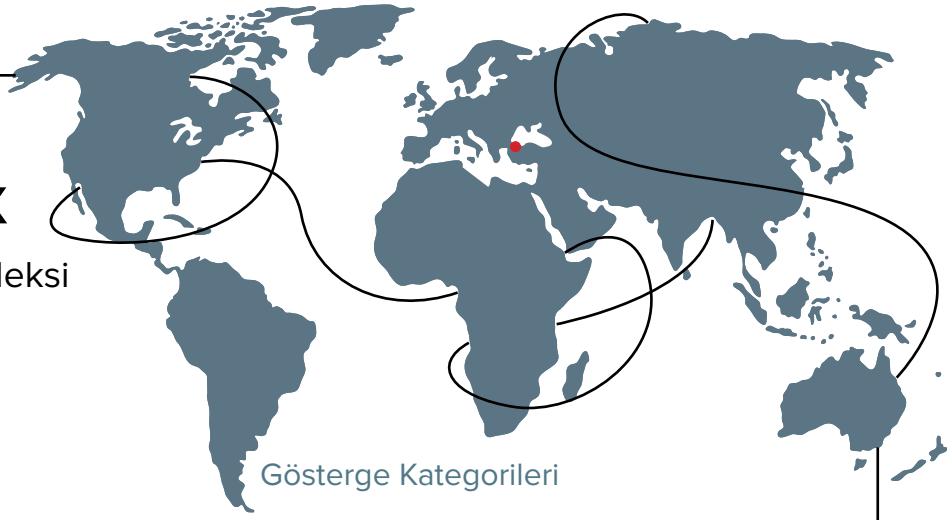

EKONOMİK ODAK
İnovasyon ve Teknoloji

İnovasyon Şehirleri Endeksi, 2007'den beri sunduğu verilerle şehirlerin ekonomik ve sosyal gelişimine katkı sağlamayı amaçlar. İnovasyon alanındaki uygulamalarını değerlendirir ve ne kadar yenilikçi olduklarını ortaya koyar.

Yayıncı Kuruluş
2THINKNOW

Kapsam
Şehirler

Yayın Sıklığı
Yıllık

Güncel Rapor Yılı
2023

Değerlendirilen Ülke/Şehir Sayısı
500 şehir

Yöntem
Sıralama

Çevrimiçi Kaynak
Güncel Rapor

Gösterge Kategorileri

- *Hub*: Büyük, esnek bir ekonomi ve beşeri açıdan zengin bir sermayeye sahip
- *Nexus*: Sosyal ve ekonomik inovasyon açısından önemli
- *Upstrat*: Gelecekte yenilikçi sektörlere sahip olma potansiyelinde
- *Node*: Küresel çapta rekabetçi

Metodoloji

Endekste inovasyon koşulları 162 göstergeden elde edilen 3 faktörlü bir puan kullanılarak özetlenmektedir. Fikir bulma, uygulama, yürütme, pazarlama gibi süreçler üzerinden yenilik yaratımını ölçen göstergelerin her biri referans puanlar ile değerlendirilir. Bu puanlar yayıncı kuruluşun kendi kıyaslama rehberlerine ve model içindeki algoritmalara göre belirlenmektedir.

Endeks İçinde Türkiye

Güncel raporda Türkiye'den yalnızca İstanbul değerlendirilmiştir. *Hub* kategorisinde değerlendirilen İstanbul 53. sıraya yerleşmiştir.

Erişim Tarihi: 04.03.2024

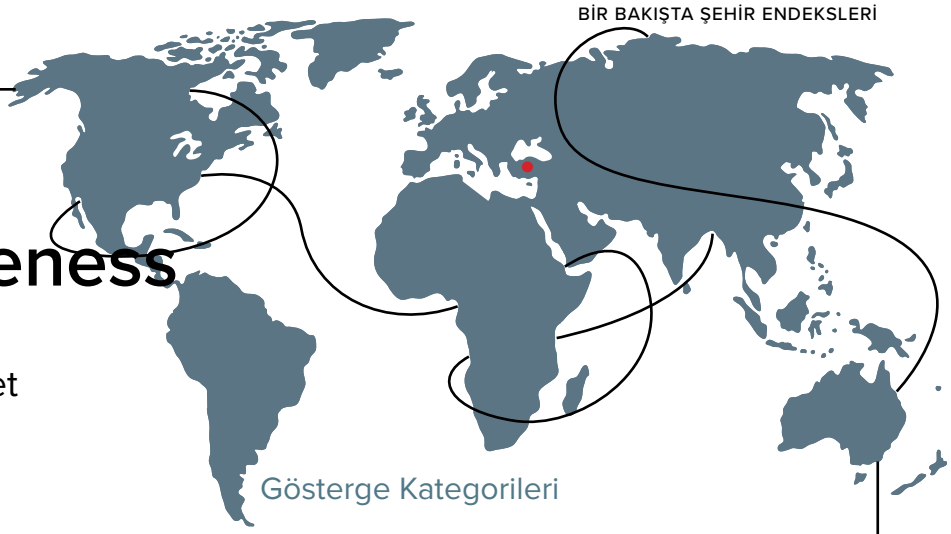

The Global Urban Competitiveness Report

Küresel Kentsel Rekabet Edebilirlik Raporu

EKONOMİK ODAK - Cazibe

Küresel Kentsel Rekabet Edebilirlik Raporu, dünyadaki 1000'den fazla kentin ekonomik rekabet gücünü ölçebilmek amacıyla bir gösterge sistemine bağlı olarak değerlendirme yapan bu araştırmada, rekabet edebilirlik ve kentsel finans gibi başlıklara odaklanır.

Yayıncı Kuruluş

The Chinese Academy of Social Sciences & UN-Habitat

Kapsam

Şehirler

Yayın Sıklığı

Yıllık

Güncel Rapor Yılı

2020-2021

Değerlendirilen Ülke/Şehir Sayısı

1006 şehir

Yöntem

Sıralama

Çevrimiçi Kaynak
Güncel Rapor

Gösterge Kategorileri

- Ekonomik rekabet gücü
- Ekonomik yoğunluk rekabet gücü
- Kapsamlı artımlı rekabet gücü

Metodoloji

Endekste şehirler üç ayrı kategoride değerlendirilir ve sonucunda aldıkları puanla rekabet edebilirliklerine göre sıralanırlar.

Endeks İçinde Türkiye

Güncel raporda Türkiye'den birden fazla şehir değerlendirilmiştir. 1006 şehir içerisinden İstanbul 119., Kocaeli 281., Bursa 325., İzmir 365., Ankara 372., Antalya 400., Adana 404., Samsun 493., Gaziantep 613., Mersin 634., Denizli 655., Konya 744., Kayseri 751., Diyarbakır 755., Eskişehir 781., Şanlıurfa 827. sıraya yerleşmiştir.

Erişim Tarihi: 04.03.2024

The Global Financial Centres Index

Küresel Finans Merkezleri Endeksi

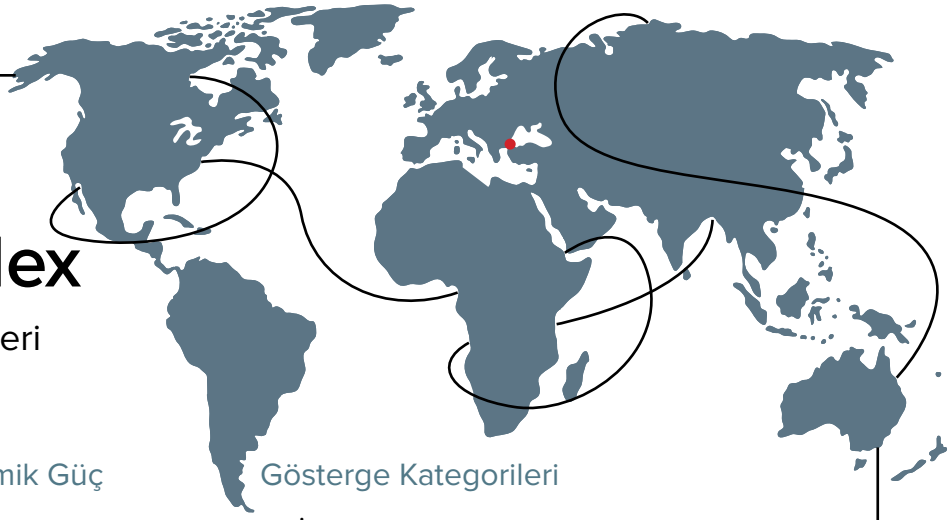

EKONOMİK ODAK - Ekonomik Güç

Küresel Finans Merkezleri Endeksi, Z/Yen Partners tarafından Çin Kalkınma Enstitüsü ile işbirliği içinde yayınlanır ve dünyanın önde gelen finans merkezlerinin ilerlemesini raporlar.

Yayıncı Kuruluş

Z/Yen Partners

Kapsam

Şehirler

Yayın Sıklığı

Yılda iki kez

Güncel Rapor Yılı

2023

Değerlendirilen Ülke/Şehir Sayısı

121 şehir

Yöntem

Sıralama

Çevrimiçi Kaynak
Güncel Rapor

Gösterge Kategorileri

- İş çevresi
- Beşeri sermaye
- Altyapı
- Finans sektörü gelişimi
- İtibar

Metodoloji

Endekste finans merkezleri bir ‘faktör değerlendirme’ modeli kullanılarak ele alınır. Bu bağlamda biri ankete katılanlardan, diğeri istatiksel bir model tarafından oluşturularak iki derecelendirme seti elde edilir. İlk set için katılımcılar her bir finans merkezini ‘iş yapılacak yer’ bakışıyla değerlendirmek üzere çevrimiçi anketlere yönlendirilir. Seçenekleri çok kötü ile mükemmel arasında değişen 10 puanlık bir ölçeğe başvurulur. Bununla birlikte, ikinci set için her bir finans merkezi hakkında nicel veriler içeren bir gösterge veritabanı veya ‘araçsal faktörler’ kullanılır. Akabinde bu iki set tek bir sıralamada birleştirilir.

Endeks İçinde Türkiye

Güncel raporda Türkiye’den yalnızca İstanbul değerlendirilmiştir. İstanbul, 2023 yılı Eylül ayı değerlendirmesinde 121 merkez arasından 110. sıraya yerleşmiştir.

Erişim Tarihi: 04.03.2024

Global Cities Index

Küresel Şehirler Endeksi

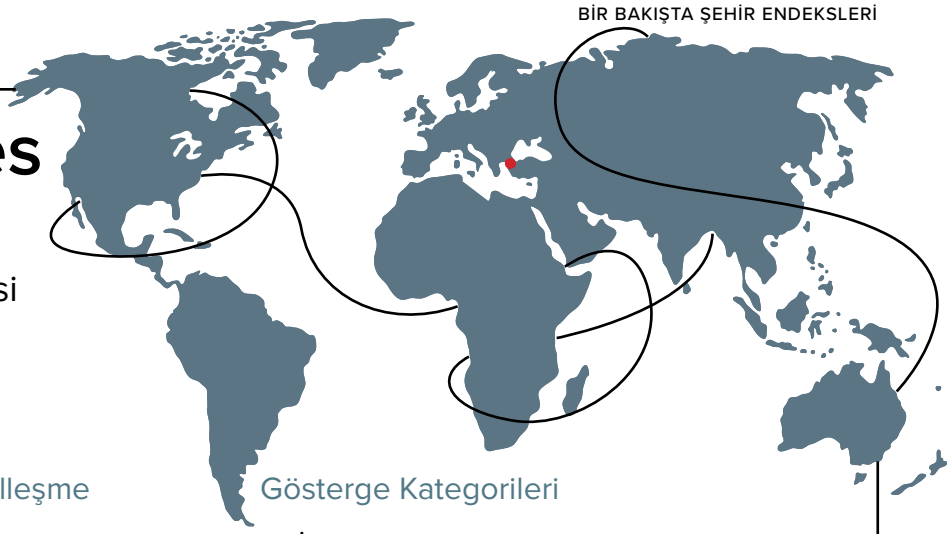

EKONOMİK ODAK - Küreselleşme

Küresel Şehirler Endeksi, bir yandan dünyanın önde gelen küresel şehirlerinin güçlü yanlarına işaret ederken, bir yandan da kentsel alanların çoğunun karşı karşıya olduğu ortak güçlük ve belirsizliklere dikkat çekmektedir.

Yayıncı Kuruluş

Kearney

Kapsam

Şehirler

Yayın Sıklığı

Yıllık

Güncel Rapor Yılı

2023

Değerlendirilen Ülke/Şehir Sayısı

156 şehir

Yöntem

Sıralama

Gösterge Kategorileri

- İş faaliyeti
- Beşeri sermaye
- Bilgi alışverişi
- Kültürel deneyim
- Siyasi katılım

Metodoloji

Endekste, beş kategori kapsamında belirlenen 29 ölçüt üzerinden değerlerlendirme yapılmaktadır. Şehirlerin sıralama ve puanlarının tespit edilmesi için her bir boyutun ağırlıklı ortalamaları toplanır. Bu hesaplamayla şehirlere 0 ile 100 arasında bir puan verilir. 100 puan, mümkün olan en yüksek değeri temsil eder.

Endeks İçinde Türkiye

Güncel raporda Türkiye'den yalnızca İstanbul değerlendirilmiştir. 156 şehir içerisinden İstanbul 25. sıraya yerleşmiştir.

Çevrimiçi Kaynak
Güncel Rapor

Erişim Tarihi: 04.03.2024

Global Talent Competitiveness Index

Küresel Yetenek Rekabet Edebilirlik Endeksi

SOSYAL ODAK - Cazibe

Küresel Yetenek Rekabet Edebilirlik Endeksi, ülkelerin ve şehirlerin nasıl büyüdüğünü, dünya çapında yetenekleri çekmede veya onları ellerinde tutmada ne kadar başarılı olduklarını gösterir. Yetenek alanındaki rekabetin küresel düzeyde ne yönde bir gidişat izlediğine dikkat çekmesi açısından önemlidir.

Yayıncı Kuruluş

INSEAD

Kapsam

Ülkeler

Yayın Sıklığı

Yıllık

Güncel Rapor Yılı

2023

Değerlendirilen Ülke/Şehir Sayısı

134 ülke

Yöntem

Sıralama

Çevrimiçi Kaynak
Güncel Rapor

Gösterge Kategorileri

- Olanak tanıma
- Çekicilik
- Besleyicilik
- Elde tutabilme
- Mesleki ve teknik beceriler
- Küresel bilgi becerileri

Metodoloji

Endeks girdi ve çıktı faktörleri olmak üzere iki kategori etrafında kurgulanmaktadır. Girdi faktörleri, bir ülkenin yetenek rekabeti için uygun ortam yaratma becerisine karşılık gelirken, çıktı faktörleri yetenek geliştirmeye yönelik performansı ölçmektedir. Ülkelerin puanları hesaplanırken veriler ve göstergeler birleştirilerek yorumlanır. Bu puanlar, farklı konumları yetenek rekabet performansına göre sıralamak için kullanılır.

Endeks İçinde Türkiye

Güncel rapora göre 134 ülke arasından 81. olan Türkiye;
Olanak tanıma kategorisinde 90.,
Çekicilik kategorisinde 107.,
Besleyicilik kategorisinde 50.,
Elde tutabilme kategorisinde 81.,
Mesleki ve teknik becerilerde 80.
Küresel bilgi becerileri kategorisinde 61.
sıraya yerleşmiştir.

Erişim Tarihi: 04.03.2024

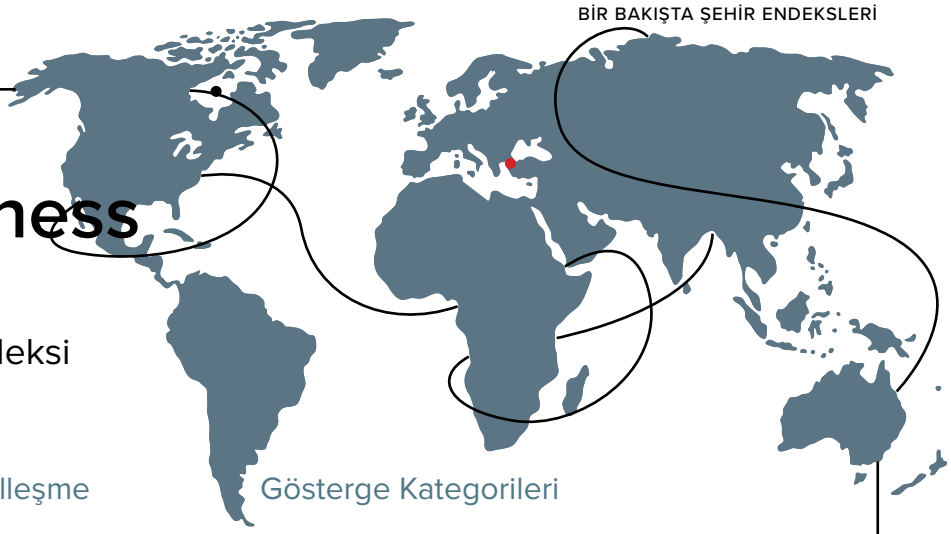

Global Connectedness Index

Küresel Bağ Kurma Endeksi

EKONOMİK ODAK - Küreselleşme

Küresel Bağ Kurma Endeksi, küreselleşmeyi ticaret, sermaye, bilgi ve insan akışı üzerinden uluslararası bağlam odağında değerlendirir.

Yayıncı Kuruluş

DHL

Kapsam

Ülkeler

Yayın Sıklığı

Yıllık

Güncel Rapor Yılı

2022

Değerlendirilen Ülke/Şehir Sayısı

171 ülke

Yöntem

Sıralama

Gösterge Kategorileri

- Ticaret
- Sermaye
- Bilgi
- İnsan

Metodoloji

Endeks bağ kurmayı ‘derinlik’ ve ‘genişlik’ olmak üzere iki nitelik üzerinden değerlendirir. Buna göre derinlik, ticaret, sermaye ve bilgi akışının yoğunluğunu tespit ederken; genişlik ülkeler arasındaki bağlantıların kapsamını ele alır. Endeksteki temel dört boyutun (ticaret, sermaye, bilgi ve insanlar) her biri için toplanan veriler, puanları hesaplamak için belli algoritmalar kullanılarak tahlil edilir ve birleştirilir.

Endeks İçinde Türkiye

Güncel rapora göre Türkiye genel değerlendirmede 171 ülke arasından 55. sıraya yerleşmiştir. Bununla beraber
Ticaret kategorisinde 23.,
Sermaye kategorisinde 62.,
Bilgi kategorisinde 44.,
İnsan kategorisinde ise 57. sıraya yerleşmiştir.

Çevrimiçi Kaynak
Güncel Rapor

Erişim Tarihi: 04.03.2024

Digital Cities Index

Dijital Şehirler Endeksi

SOSYAL ODAK - İnovasyon ve Teknoloji

Dijital Şehirler Endeksi, dijital bağ kurma, hizmetler, kültür ve sürdürülebilirlik olmak üzere dört boyut üzerinden şehirlerdeki dijitalleşme süreçlerini değerlendirir.

Yayıncı Kuruluş

Economist Impact

Kapsam

Şehirler

Yayın Sıklığı

Yıllık

Güncel Rapor Yılı

2022

Değerlendirilen Ülke/Şehir Sayısı

30 şehir

Yöntem

Sıralama

Gösterge Kategorileri

- Dijital bağ kurma
- Hizmetler
- Kültür
- Sürdürülebilirlik

Metodoloji

Endeks 4 temel boyut, 17 gösterge ve 48 alt gösterge içerir. Dört temel boyutun her biri, temel gösterge puanlarının ağırlıklı ortalaması üzerinden hesaplanan, 0 ile 100 arasında bir puan alır. 0 en düşük, 100 ise en yüksek dijitalleşme düzeyine işaret eder. Rekabet performansına göre sıralamak için kullanılır.

Endeks İçinde Türkiye

Güncel raporda Türkiye'den değerlendirilmeye alınan bir şehir bulunmamaktadır.

Çevrimiçi Kaynak
Güncel Rapor

Erişim Tarihi: 04.03.2024

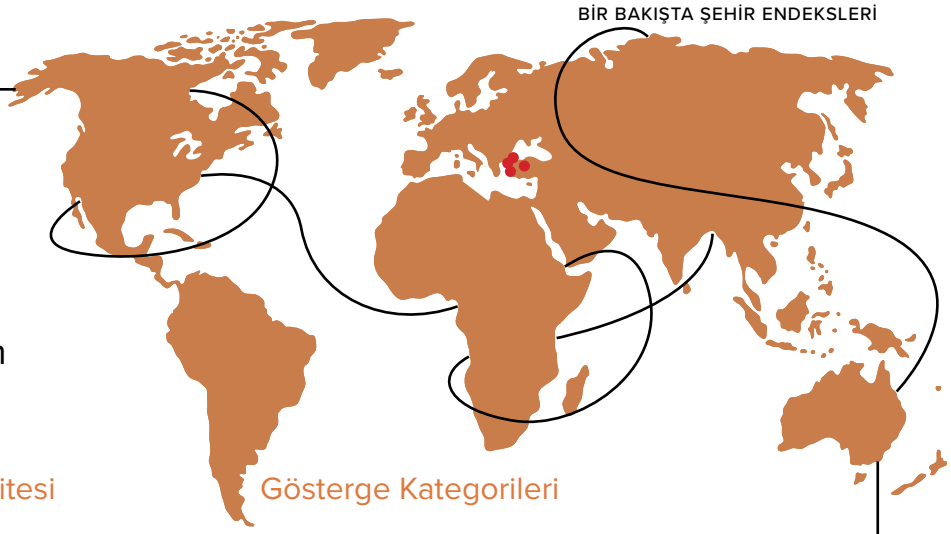

Numbeo Quality of Life Index

Numbeo Kentsel Yaşam Kalitesi Endeksi

SOSYAL ODAK - Yaşam Kalitesi

Numbeo Kentsel Yaşam Kalitesi Endeksi, yaşam kalitesine ilişkin verileri paylaşmaya ve karşılaştırmaya olanak tanımaktadır. Bu bağlamda yaşam maliyeti, suç oranları, sağlık sistemi kalitesi dahil olmak üzere birçok başlık dikkate alınmaktadır.

Yayıncı Kuruluş

Numbeo

Kapsam

Şehirler

Yayın Sıklığı

Yıllık

Güncel Rapor Yılı

2023

Değerlendirilen Ülke/Şehir Sayısı

195 şehir

Yöntem

Sıralama

Çevrimiçi Kaynak
Güncel Rapor

Gösterge Kategorileri

- Giyim ve ayakkabı
- Market
- Aylık kira
- Spor ve boş zaman aktiviteleri
- Ulaşım
- Yardımcı hizmetler

Metodoloji

Endeksin içeriği Numbeo tarafından toplanan verilere ve kullanıcı anketlerine dayanmaktadır. Bu bağlamda her şehir veya ülkeden yeterli katılımcının sağlanması ve böylece sahici bilgiler sunulması amaçlanmaktadır. Endekste kullanılan ampirik formül her faktöre önemine göre ağırlık tanımaktadır. Herhangi bir lokasyondaki yaşam kalitesini temsil eden sayısal bir değer oluşturmak amacıyla faktörler için toplanan veriler birleştirilmektedir.

Endeks İçinde Türkiye

Güncel veri setine göre Türkiye'den 4 şehir değerlendirilmiştir. Buna göre; Bursa 90., İzmir 121., Ankara 128., İstanbul ise 156. sıraya yerleşmiştir.

Erişim Tarihi: 04.03.2024

Expatistan's Cost of Living Index

Expatistan Yaşam Maliyeti Endeksi

EKONOMİK ODAK - Yaşam Maliyeti

Expatistan Yaşam Maliyeti Endeksi, bu alandaki en büyük veritabanlarından birini oluşturur ve dünyanın her yerinden farklı şehirlerdeki hayat standartları hakkında mukayeseli bilgi sunmak üzere güncellenir ve geliştirilir.

Yayıncı Kuruluş

Expatistan

Kapsam

Ülkeler

Yayın Sıklığı

Yıllık

Güncel Rapor Yılı

2023

Değerlendirilen Ülke/Şehir Sayısı

67 ülke

Yöntem

Sıralama

Çevrimiçi Kaynak
Güncel Rapor

Gösterge Kategorileri

- Yaşam maliyeti

Metodoloji

Endekste her şehrin fiyat enfeksi değerini hesaplamak için merkezi bir referans şehre (örneğin Prag) 100 değeri atanır. Veri tabanındaki diğer tüm fiyat endeksi değerleri, söz konusu kentin yaşam maliyetleri ile referans kentin yaşam maliyetleri karşılaştırılarak hesaplanır. Örneğin, bir şehrin fiyat endeksi 134 ise bu, orada yaşamanın Prag'da yaşamaktan %34 daha pahalı olduğu anlamına gelir.

Endeks İçinde Türkiye

Güncel raporda Türkiye'den değerlendirilmeye alınan bir şehir bulunmamaktadır.

Erişim Tarihi: 04.03.2024

Social Progress Index

Sosyal Gelişim Endeksi

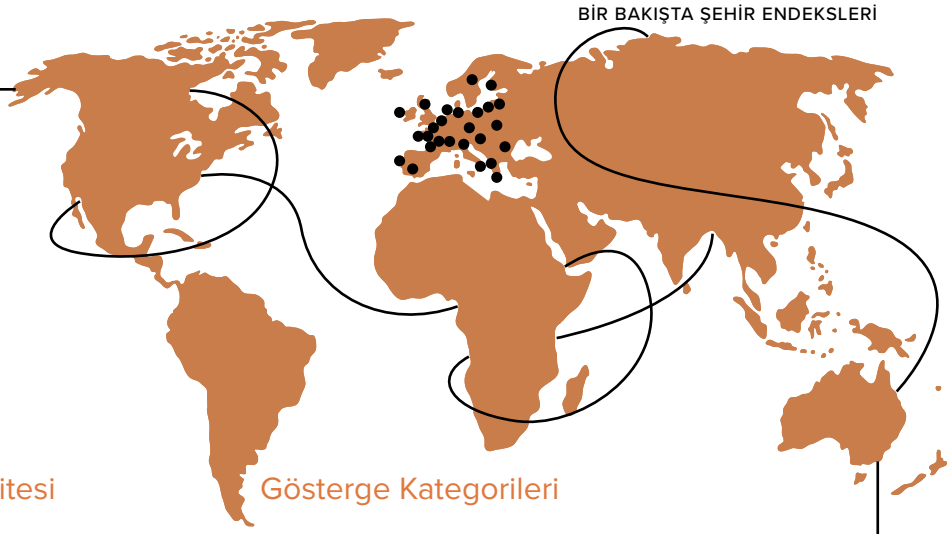

SOSYAL ODAK - Yaşam Kalitesi

Sosyal Gelişim Endeksi, AB bölgelerindeki sosyal gelişimi ölçmeyi hedefler ve bu ölçümde gayri safi yurtiçi hasıla gibi konvansiyonel ölçütleri tamamlayıcı unsurlar olarak ele alır.

Yayıncı Kuruluş

Avrupa Komisyonu

Kapsam

Ülke

Yayın Sıklığı

Yıllık

Güncel Rapor Yılı

2020

Değerlendirilen Ülke/Şehir Sayısı

27 ülkeden şehirler

Yöntem

Sıralama

Çevrimiçi Kaynak
Güncel Rapor

Gösterge Kategorileri

- Temel insani ihtiyaçlar
- Sağlıklı yaşamın temelleri
- Fırsatlar

Metodoloji

Endeksteki tüm EU-SPI puanları 0-100 arası bir ölçeğe göre hesaplanır; 0 en kötü performans, 100 ise en iyi, ideal performans anlamına gelir. Bu ölçek, Avrupa'daki herhangi bir bölgenin her bir göstergedeki en iyi ve en kötü küresel (olası) performansının belirlenmesiyle tanımlanır. Bu tür bir normalleştirme, AB-SPI puanlarının soyut ölçümler yerine gerçekçi ölçümlerle karşılaştırma yapmasına ve endekste tanımlandığı gibi sosyal ilerlemenin her bileşeninde bölgelerin sadece göreceli değil mutlak performansını izlemesine olanak tanır.

Endeks İçinde Türkiye

Güncel raporda Türkiye'den değerlendirilmeye alınan bir şehir bulunmamaktadır.

Erişim Tarihi: 04.03.2024

Legatum Prosperity Index

Legatum Refah Endeksi

SOSYAL ODAK - Yaşam Kalitesi

Legatum Refah Endeksi, 167 ülkenin genel refah bağlamında performanslarını karşılaştırma imkanı sağlar. Ayrıca ülkelerin kriz durumlarını aşmalarında yol gösterici olması için tasarlanmıştır.

Yayıncı Kuruluş

Legatum Enstitüsü

Kapsam

Ülkeler

Yayın Sıklığı

Yıllık

Güncel Rapor Yılı

2023

Değerlendirilen Ülke/Şehir Sayısı

167 ülke

Yöntem

Sıralama

Çevrimiçi Kaynak
Güncel Rapor

Gösterge Kategorileri

- Emniyet ve güvenlik
- Bireysel özgürlük
- Yönetişim
- Sosyal sermaye
- Yatırım ortamı
- Girişim koşulları
- Altyapı ve piyasa erişimi
- Ekonomik nitelik
- Yaşam koşulları
- Sağlık
- Eğitim
- Doğal çevre

Metodoloji

Endekste karşılaştırmanın anlamlı olması için her göstergeye, refahı etkilemede sahip olduğu önem düzeyine göre bir ağırlık atanır. Gösterge puanları toplanarak endeks puanı oluşturulur.

Endeks İçinde Türkiye

Genel sıralamada 95. sıraya yerleşen Türkiye; emniyet ve güvenlik kategorisinde 147., bireysel özgürlük kategorisinde 152., yönetişim kategorisinde 128., sosyal sermaye kategorisinde 137., yatırım ortamı kategorisinde 68., girişim koşulları kategorisinde 65., altyapı ve piyasa erişimi kategorisinde 50., ekonomik nitelik kategorisinde 71., yaşam koşulları kategorisinde 59., sağlık kategorisinde 63., eğitim kategorisinde 74., doğal çevre kategorisinde ise 86. sıraya yerleşmiştir.

Erişim Tarihi: 04.03.2024

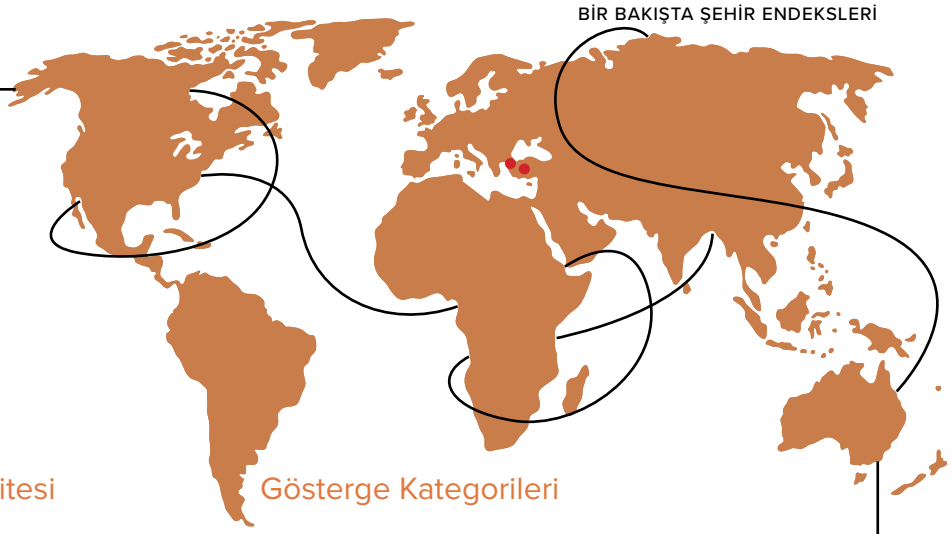

Happy City Index

Mutlu Kent Endeksi

SOSYAL ODAK - Yaşam Kalitesi

Mutlu Kent Endeksi, şehir sakinlerinin yaşam kalitesi ve mutluluk duygusuyla ilgilenir. Endeks genelinde yönetişim, çevre, ekonomi, mobilite gibi temalar öne çıkmaktadır.

Yayıncı Kuruluş

Institute for Quality of Life

Kapsam

Şehirler

Yayın Sıklığı

Yıllık

Güncel Rapor Yılı

2023

Değerlendirilen Ülke/Şehir Sayısı

200 şehir

Yöntem

Sıralama

Gösterge Kategorileri

- Eğitim
- Kapsayıcı politikalar
- Ekonomi
- Hareketlilik
- Çevre koruma
- Yeşil alana erişim
- İnovasyon

Metodoloji

Endeks kent sakinlerinin yaşam kalitesini ve mutluluk düzeyini doğrudan ölçmeyi esas alan göstergeler üzerinden formüle edilmiştir. Bu bağlamda, her şehir için orada ikamet edenlerin değerlendirmeleri öncelik alınmıştır.

Endeks İçinde Türkiye

Güncel raporda Türkiye'den iki şehir değerlendirilmiştir. Buna göre İstanbul 200 şehir arasından 149. olurken, Ankara 161. sıraya yerleşmiştir.

Çevrimiçi Kaynak
Güncel Rapor

Erişim Tarihi: 04.03.2024

Urban Mobility Innovation Index

Kentsel Hareketlilik Yenilikçilik Endeksi

ÇEVRESEL ODAK - Hareketlilik

Kentsel Hareketlilik Yenilikçilik Endeksi'nde bir dizi gösterge üzerinden kentlerin mobilite alanındaki gelişmişliği değerlendirilir. Ayrıca, şehirlerin ulaşım zorluklarını ele almak ve bu doğrultuda teşvik edici yöntemler paylaşmak amaçlanır.

Yayıncı Kuruluş

Union Internationale des Transports Publics

Kapsam

Şehirler

Yayın Sıklığı

Yıllık

Güncel Rapor Yılı

2021

Değerlendirilen Ülke/Şehir Sayısı

39 şehir

Yöntem

Değerlendirme

Çevrimiçi Kaynak
Güncel Rapor

Gösterge Kategorileri

- Strateji
- Kapasite
- Sağlamlık
- Düzenleme
- Yatırım
- İletişim
- Çevre
- Sağlık
- Bağlantı

Metodoloji

Endeksin amacı şehirleri sıralamak değil, bir sürece dahil etmek ve en iyi uygulamaları paylaşarak yenilikçi çözümleri sergilemektir.

Endeks İçinde Türkiye

Endekste Türkiye'den yalnızca İstanbul değerlendirilmiştir.

Erişim Tarihi: 04.03.2024

VERİ VE TEKNOLOJİ MERKEZİ

Veri ve Teknoloji Merkezi (VTM); veri ve yönetimi, dijitalleşme, akıllı şehirler ve kent teknolojileri gibi alanlarda çeşitli çalışmalar yürütür.
Veri ve yönetimi, dijitalleşme, akıllı şehirler ve kent teknolojileri gibi alanlarda araştırma ve yayınların hazırlanması, bu alanda farkındalık ve yetkinlik kazandırıcı eğitim ve etkinliklerin düzenlenmesi, iyi uygulamaların yaygınlaştırılması, etkin işbirliklerinin sağlanması, projeler üretilmesi ve kurumların bu alanlardaki kapasitelerinin geliştirmesine yönelik çalışmalar yürütmektedir.

Veri ve Teknoloji Merkezi, bu amaçlar doğrultusunda;

-Bahsi geçen alan ve konularda ulusal ve uluslararası sempozyum, kongre, konferans, panel, seminer, çalıştay ve atölye çalışmaları düzenler.
-Veri ve yönetimi, politikaların kanıta dayalı bir şekilde oluşturulması konularında farkındalık ve yetkinliklerin kazandırılması için gerekli çalışmaları gerçekleştirir.
-MBB'nin çalışma ve faaliyetleri için hazırladığı, topladığı ve yararlandığı veri ve kaynaklara yönelik çalışmalar yapar.
-Kentsel verilerden hareketle rapor ve benchmarking gibi çalışmalar hazırlar, endeksler üretir.
-Veri, dijitalleşme, akıllı şehirler gibi çalışma alanları kapsamında mevcut ağlar içinde yer alır, ihtiyaç duyulan ağların oluşturulmasında rol oynar ve üye belediyeleri ilgili ağlarda buluşturur, temsil eder.
-İlgili alanlarda ulusal ve uluslararası boyutta güncel gelişme ve çalışmaları takip ederek iyi uygulamaların yaygınlaştırılması için gerekli çalışmaları yürütür.
-İlgili alanlarda ihtiyaç duyulan konularda bilgi ve deneyim paylaşımı için aktörler arasında köprü kurar, eğitimler düzenler, danışmanlık verilmesine katkı sunar.

KAYNAKÇA

AB. (2013). REGULATION (EU) No 99/2013 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 15 January 2013 on the European statistical programme 2013-17. Official Journal of the European Union, 39/12–29. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A3 201 3R0099 adresinden erişildi.

Eurostat. (2014). Glossary:Statistical indicator - Statistics Explained. 5 Mayıs 2021 tarihinde https://ec.europa.eu/eurostat/stat ist ics-explained/index. php?title=Glossary:Statistical_ indicator&oldid=177406 adresinden erişildi.

Eurostat. (2017). Towards a harmonised methodology for statistical indicators – Part 3: relevance of indicators for policy making. doi:10.2785/845509

Hall, P. (2001). Urban Indicators for Managing Cities. Urban Indicators for Managing Cities. http://www.kas.de/upload/dokumente/megacities/ADB.pdf adresinden erişildi.

Haupt, M. (2016). “Data is the New Oil” — A Ludicrous Proposition. Medium, ss. 1–5. https://medium.com/project-2030/datais-the-new-oil-a-ludicrous-proposition-1d91bba4f294 adresinden erişildi.

Nhamo, S., Kararach, G., Nhamo, G., Mubila, M., Nhemachena, C. ve Babu, S. (2018). Reflections on the Green Growth Index for Developing Countries:A focus of selected African countries Reflections on the Green Growth Index for Developing Countries: A focus of selected African countries. Wiley Online Library, 36, O432–O454. doi:10.1111/dpr.12265
OECD. (2008). Handbook on Constructing Composite Indicators Methodology and User Guide.

Schirnding, Y. von. (2002). Health in Sustainable Development Planning: The Role of Indicators. http://www.who.int/iris/handle/10665/67391 adresinden erişildi.